

Ulkomaalaisen kohtaaminen liikennetehtävällä

Opas siitä, mistä löytää apua kielellisesti haastavissa tilanteissa

Antti Kallioinen

5/2019

Tiivistelmä

Tekijä Antti Kallioinen	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi Ulkomaalaisen kohtaaminen liikennetehtävällä Opas siitä, mistä löytää apua kielellisesti haastavissa tilanteissa	Julkisuusaste Julkinen
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi Jyrki Marttila Mika Kyyrö	Opinnäytetyön muoto Toiminnallinen opinnäytetyö
Tiivistelmä <p>Toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotoksena on valmistettu opas avun löytämiseksi kielellisesti haastavissa tilanteissa. Ajatus opinnäytetyöstä syntyi liikennetehtävillä, joissa asiakkaan kanssa ei ollut yhteistä kieltä. Mietin, miten voisin auttaa vastaavien ongelmien kanssa painivia poliisimiehiä. Helposti haalarin taskuun tulostettavan oppaan tarkoituksena on auttaa löytämään poliisin intraverkossa olevia sanakirjoja sekä käännöksiä ja siinä on yhteystietoja Poliisihallituksen hyväksymille valtakunnallisille etätulkkauksipalveluille. Oppaassa on esitelty myös hyödylliseksi koettuja verkkosivuja ja mobiilisovelluksia.</p> <p>Poliisi kohtaa liikennetehtävillä paljon ulkomaalaisia asiakkaita ja suorittaa samalla ulkomaalaisvalvontaa, joten opinnäytetyössä on tietoperustaa sekä liikenteen- että ulkomaalaisvalvonnasta ja siitä, miten poliisin kielivaatimuksista ja asiakkaan oikeuksista omaan kieleen on säädetty lainsäädännössä. Opinnäytetyössä on myös tarkasteltu ja analysoitu PolStat- järjestelmästä saatuja vuoden 2017 rikostilastoja kvantitatiivisin menetelmin. Tilastoissa on vertailtu liikennerikkomuksiin ja -liikennerikoksiin epäiltyjen kansalaisuuksien lukumääriä sekä tarkasteltu eroavaisuuksia ulkomaalaisista liikennerikkomuksista ja -rikoksista epäillyissä Helsingin ja Lapin poliisilaitoksien välillä.</p>	
Sivumäärä 38 + produkti 2	Tarkastuskuukausi ja vuosi Toukokuu 2019
Avainsanat Toiminnallinen opinnäytetyö, liikenteenvalvonta, ulkomaalaisvalvonta, kielitaito	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Opinnäytetyön taustaa	1
1.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	2
2 TEORIA	3
2.1 Opinnäytetyön aiheen rajaaminen	3
2.2 Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät	4
3 TIETOPERUSTA	6
3.1 Liikenteenvalvonta	6
3.1.1 Mihin liikenteenvalvonta perustuu	6
3.1.2 Liikenne rikoksista ja -rikkomuksista	7
3.1.3 Rangaistukset liikenne rikoksista ja -rikkomuksista	7
3.2 Ulkomaalaisvalvonta	8
3.2.1 Ulkomaalaisvalvonnan suorittaminen	9
3.2.2 Ulkomaalainen henkilö	10
3.2.3 Ulkomaalainen ajoneuvo	10
3.3 Kielivaatimus poliisissa	11
3.3.1 Asianosaisen oikeus käyttää ymmärtämäänsä kieltä	11
3.3.2 Tulkkaus sakkoa määrätessä	12
4 LIIKENNERIKOKSISTA JA -RIKKOMUKSISTA EPÄILLYT KANSALAISUUDEN MUKAAN.....	13
4.1 Liikenne rikoksista ja -rikkomuksista epäillyt suomalaiset vs. ulkomaalaiset	13
4.2 Rikosten erittely ja kymmenen eniten syyllistynyttä kansallisuutta	15
4.3 Vertailu Lapin ja Helsingin poliisilaitosten välillä	22
5 PRODUKTIN TUOTTAMINEN	30
5.1 Tiedon kerääminen	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
5.2 Produktin ulkoasu ja käytettävyys	32
5.3 Produktin koostaminen	32
6 POHDINTA	34
LÄHTEET	36
LIITTEET	39

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön taustaa

Valtioneuvoston asetuksen Poliisiammattikorkeakoulusta viidennen pykälän viidennessä momentissa sanotaan seuraavasti:” Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä.” (VNA Poliisiammattikorkeakoulusta (282/2014)).

Hyvän opinnäytetyön kuuluu olla aiheeltaan ja taustaltaan riittävän perusteltu, sopivasti ajankohtainen, arkijärkinen ja omalle alalle tärkeä. Hyvään lopputulokseen pääseminen edellyttää, että huomiota on kiinnitetty lähtökohtiin unohtamatta tutkimuksessa havaittuja uusia näkökulmia. (Hakala 2004, 17)

Tämän opinnäytetyön aiheena on ulkomaalaisen kohtaaminen liikennetehtävällä. Poliisin tehtäviin kuuluu Poliisilain 1 luvun 1 §:ssä (872/2011) mainitut oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen ja syyteharkintaan saattaminen. Kyseisessä pykälässä ei suoraan mainita liikenteenvalvontaa, mutta sen voidaan katsoa kuuluvan poliisin perustehtäviin. Monelle ihmiselle se on niitä harvoja kohtaamisia poliisin kanssa.

Olin työharjoittelussa Helsingin poliisilaitoksella kesäkuusta 2018 huhtikuuhun 2019. Liikenteenvalvonnalliset tehtävät ovat iso osa jokapäiväistä työtä myös valvonta- ja hälytystoiminta sektorilla. Kaikkia ajoneuvojen pysäytyksiä tai puhallutuksia ei kirjata Poliisin kenttäohjelmaan, mutta silti vuoden 2018 Poliisin tulostietojärjestelmän (myöhemmin PolStat) tilaston mukaan Helsingin poliisilaitos teki vuonna 2018 kaikkiaan 147 677 liikenteenvalvontasuoritetta, joista 28 549 oli muita kuin puhallutuksia. Saman tilaston mukaan Helsingin poliisilaitoksella oli vuonna 2018 yhteensä 36 178 liikenneonnettomuudesta tai liikenteestä aiheutunutta tehtävää. (PolStat 2019)

Helsingissä on todella paljon muita kuin suomea äidinkielenään puhuvia ihmisiä. Tehtävillä törmäsi jatkuvasti asiakkaisiin, joiden kanssa ei tahtonut löytyä yhteistä kieltä. Jokaisessa työvuorossa pysäytimme vähintään yhden ajoneuvon, jonka kuljettaja ei puhunut suomea.

Onneksi monen asiakkaan kanssa pystyi kommunikoimaan englannilla. Mieleeni heräsi kysymyksiä, että voidaanko asiakkaan oikeusturva taata sakotustilanteessa, jos hän ei ymmärrä englantia tai suomea riittävän hyvin ja ymmärtääkö hän, mistä syystä häntä rangaistaan.

Liikenteenvalvonnan ohessa suoritetaan monesti myös ulkomaalaisvalvontaa, vaikka se ei olisikaan itse tarkoitus. Ulkomaalaisen ajoneuvon pysäyttämiseen voi syntyä kynnyksiä, jos tiedostaa ennalta, että kommunikointi voi olla haastavaa. Ulkomaalaisvalvontaa koskevat omat periaatteensa ja valvontaan liittyvät kiellot, joita tarkastelen opinnäytetyön myöhemmässä vaiheessa.

Puolessa välissä harjoittelua aloin miettiä opinnäytetyöni aihetta. Aluksi suunnittelin tekemäni jonkinlaisen sanakirjan kentälle haalarin taskussa pidättäväksi, mutta tietoa etsiessä löysin poliisin intraverkosta muutaman käytännöllisen sanakirjan, joista minulla ei ollut ennestään tietoa. Päädyin opinnäytetyöohjaajieni avulla siihen, että opinnäytetyön lopputuotoksena tuotan oppaan kielellisen avun löytämiseksi.

1.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni tarkoituksena on toteuttaa yksinkertainen ja selkeä ohje siitä, mistä löytää apua tilanteissa, joissa asiakkaan kanssa ei ole yhteistä kieltä. Ohjeita on olemassa, mutta ne eivät ole selkeitä eikä helposti löydettävissä. Suomi on kaksikielinen maa, jossa asiakkaalla on oikeus saada palvelua suomeksi tai ruotsiksi sekä Lapin poliisilaitoksen alueella saameksi. Kuitenkin, jos asiakkaasta tulee rikoksesta epäilty, on hänellä oikeus käyttää ymmärrettävää kieltä ja tarvittaessa saada tulkkausta valtion kustannuksella.

Opinnäytetyössä tulen tarkastelemaan erilaisia tilastoja, joista saa osviittaa, siitä mihin kieliin poliisi törmää tehtävillään useimmin. Arvatenkin tilastoissa esiintyvät kansalaisuudet eroavat riippuen siitä, minkä poliisilaitoksen aluetta tarkastelee. Lisäksi opinnäytetyön tietoperusta -osassa tulen kertomaan liikenteen- ja ulkomaalaisvalvonnasta, viitaten myös niitä koskeviin lakeihin.

Opinnäytetyöni tavoite on antaa lukijalle paketti, jonka avulla kohtaamista ulkomaalaisten asiakkaiden kanssa voi helpottaa. Ulkomaalaisten kohtaamista ei poliisin työssä voi välttää ja ulkomaalaisten asiakkaiden määrä ei ole tulevaisuudessa ainakaan vähenemässä.

2 TEORIA

2.1 Opinnäyttyön aiheen rajaus

Opinnäytetyössäni tarkastelen PolStat -tilastoja menemättä sen tarkemmin yksittäisiin tapauksiin. Tilastot, joita tarkastelen, ovat vuodelta 2017 ja tarkastelen niissä liikenne rikoksia ja liikenne rikkomuksia. Tarkempiin tilastoihin olen ottanut kymmenen eri kansallisuusryhmää, joiden kansalaisia epäillään suomalaisten jälkeen eniten liikenne rikoksista ja -rikkomuksista. Lisäksi tarkastelen yleisesti eroavaisuuksia Helsingin ja Lapin poliisilaitoksien välillä.

Rajasin opinnäytetyöni aiheen liikenne rikoksiin ja -rikkomuksiin. Liikennetehtävillä poliisi ei suhteutettuna kohtaa niin paljon ulkomaalaisia kuin muilla tehtävillä, mutta lukumääräisesti paljon. Olisi ollut mahdollista tutkia myös muuhun rikollisuuteen liittyviä tilastoja, mutta halusin tilastojen olevan oppaan aiheeseen liittyen liikennetehtäviltä. Tilastoja olisi voinut tutkia vielä syvemmin muun muassa tutkimalla poliisiasiain tietojärjestelmään kirjatut rikosilmoituksia esimerkiksi rattijuopumusten osalta. Tai tutkimalla tilastoja useamman vuoden ajalta, jolloin voisi nähdä, onko ulkomaalaisten epäiltyjen määrässä tapahtunut muutoksia. Työni on kuitenkin toiminnallinen opinnäytetyö ja tilastojen tarkoitus työssäni on ainoastaan antaa kuva nykytilanteesta, ei pohtia muutoksia tai mahdollisia muutoksia tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön tietopohjaosuudessa käyn läpi liikenteenvalvontaa ja ulkomaalaisvalvontaa, menemättä kumpaankaan aiheeseen syvällisemmin. Molemmat aiheet ovat todella laajoja ja niiden käsittelyyn ei yksi toiminnallinen opinnäytetyö riitä. Lisäksi opinnäytetyön tietopohjaosuudessa käyn läpi eri laeissa määritellyjä asianosaisten oikeuksia käyttää sellaista kieltä, jota ymmärtää ja osaa riittävästi puhua.

Runsas vuoden päästä kirjoitushetkestä 1.6.2020 astuu voimaan uusi tieliikennelaki (729/2018). Uudessa laissa tulee olemaan suuria muutoksia käsitteissä ja rangaistuspykälissä. Päätin jättää uuden lain läpikäymisen pois opinnäytetyöstäni, koska se ei ole tällä hetkellä ajankohtaista sekä sen muutoksien läpikäyminen vaatii mielestäni enemmän kuin osan toiminnallisesta opinnäytetyöstä. Ulkomaalaisvalvontaan liittyen aikaisemmin on tehty useampia hyviä opinnäytetöitä, joten en koe tarpeelliseksi tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä paneutua asiaan syvällisemmin.

2.2 Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät

Opinnäytetyöt voidaan jakaa karkeasti kahteen erilaiseen ryhmään: tutkimuksellisiin ja toiminnallisiin opinnäytetöihin. Tutkimuksellisen ja toiminnallisen opinnäytetöiden erona voidaan pitää sitä, että kehittämistyyppisessä eli toiminnallisessa opinnäytetyössä luodaan jokin konkreettinen lopputuote, kun taas tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoite on luoda uutta tietoa (Myllylä & Salonen 2016, 67). Toiminnallisen opinnäytetyön tavoite voi olla ammatillisen käytännön toiminnan ohjeistaminen, opastaminen, toiminnan järjestäminen tai järjeistämisen (Vilkkä & Airaksinen 2003, 4).

Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu aina kaksi osiota: tuotos eli produkti ja työn raportointi. Produkti voi olla alan mukaan jonkinlainen ohje, ohjeistus tai opastus tai jonkin tapahtuman toteuttaminen. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9) Raportti puolestaan on esitys työstä, jonka tuotoksena on syntynyt tuotos. Raportti on kokonaiskuvaus kehittämistoiminnan ymmärtämisestä, ammatillisuudesta, ammattikorkeakoulun innovatiivisuudesta ja tekijän omasta oppineisuudesta. (Salonen 2013, 26)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei saa kuitenkaan unohtaa selvityksen ja tutkimuksen tekemistä (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9). Tämän vuoksi tulen käyttämään työssäni myös kvantitatiivisia eli määrällisiä menetelmiä tutkiessani tilastoja. Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineiston tulee soveltua määrälliseen mittaamiseen ja aineiston pohjalta tehdään johtopäätöksiä (Hirsjärvi ym. 1996, 139-141). Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla voidaan selvittää lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä (Heikkilä 2014, 15). ”Erilaisia toteutustapoja voi myös yhdistellä, sillä opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on rohkaista opiskelijaa monimuotoiseen ajatteluun. Olipa opinnäytetyö muodoltaan tai toteutustavaltaan millainen tahansa, siihen tulee sisältyä teoreettisten lähtökohtien tai työn tietoperustan esittely ja niiden merkityksien esiintuominen opinnäytetyössä tehdyissä ratkaisuisissa.” (Heikkilä 2014, 26)

Opinnäytetyössä olisi mahdollista käyttää myös kvalitatiivisia eli laadullisia menetelmiä esimerkiksi teemahaastattelujen muodossa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään saamaan kohdehenkilöiltä tai -ryhmältä vastauksia, joilla voidaan kuvata tapahtumia tai tilannetta (Hirsjärvi ym. 1996, 160-163). Kvalitatiivisella tutkimuksella voidaan paneutua syvällisemmin syihin ja saada tarkempaa kuvaa vallitsevasta tilanteesta. Kvalitatiivinen tutkimus sopii menetelmäksi silloin, kun ei ole saatavilla aikaisempia tutkimuksia.

Opinnäytetyöni perimmäinen tarkoitus on tuoda apua kielellisesti haastaviin tilanteisiin, joihin itse törmäsin työtehtävillä työharjoittelun aikana. Siksi päädyin tekemään toiminnallista opinnäytetyötä, jonka lopputuotoksena on opas. Opinnäytetyössäni tarkoitukseni ei ole ymmärtää syitä liikenne rikkomuksien tai -rikosten taustalla vaan tavoitteena on saada tämänhetkinen kuva ulkomaalaisten epäiltyjen lukumääristä sekä niistä kansallisuuksista, joihin poliisi törmää useimmin liikennetehtävillä, joten siksi päädyin käyttämään työssäni kvantitatiivisia menetelmiä.

3 TIETOPERUSTA

3.1 Liikenteenvalvonta

Poliisi suorittaa liikenteenvalvontaa osana päivittäistä toimintaa nopeusvalvonnan, päihteiden ja turvalaitteiden käytön valvonnan ja raskaan liikenteen valvonnan muodossa. Poliisin tehtävänä on puuttua myös muuhun liikennesääntöjen vastaiseen liikennekäyttäytymiseen. Poliisi käyttää valvonnan suuntaamiseen onnettomuustilastoja, liikennekäyttäytymisen seurantatietoja sekä mahdollisuuksien mukaan kansalaisten odotuksia ja pyyntöjä. Liikenneturvallisuustyötä tekevät sekä valvonta- ja hälytystoimintasektorit että liikennepoliisisektorit. (Poliisi, liikenneturvallisuus, 3.4.2019)

Liikennettä valvotaan monipuolisesti niin taajamissa kuin pääteilläkin. Nopeuksia poliisi mittaa tutkalla, laser-mittauslaitteella, keskinopeusmittarilla sekä automaattisilla liikennevalvontalaitteilla. Nopeusvalvonnan tavoitteena on vähentää ylinopeuksia ja niistä johtuvia liikenneonnettomuuksia. (Poliisi, nopeusvalvonta, 3.4.2019) Päihteiden käytön valvonnassa poliisi käyttää huumausainepikatestiä ja alkometriä seulontalaitteena. Seulontalaitteen antessa positiivisen tuloksen, epäilty viedään joko tarkkuusalkometrikokeeseen, tai verikokeeseen tarkemman tuloksen saamiseksi. (Poliisi, päihteiden käytön valvonta, 3.4.2019)

3.1.1 Mihin liikenteenvalvonta perustuu

Poliisin tehtäväksi liikenteenvalvonta määritellään tieliikennelain (267/1981) 7. luvussa. Pykälän 93 mukaan ajoneuvo on pysäytettävä poliisimiehen antamasta merkistä. 94§:n mukaan moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan on vaadittaessa esitettävä poliisimiehelle ajokortti, ajoneuvon rekisteriote ja muu asiakirja, jonka mukana pitämiseen hän on velvollinen. 95§:ssä sanotaan, että poliisimies voi määrätä moottorikäyttöisen kuljettajan näkökyvyn tutkimiseksi tehtävään kokeeseen. (TLL 7. luku (267/1981)) Pakkokeinolain (806/2011) 9.luvun 2 §:n mukaan poliisimies voi määrätä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi (PKL (806/2011)). Näiden lainkohtien pohjalta poliisi suorittaa liikenteenvalvontaa.

3.1.2 Liikenne rikoksista ja -rikkomuksista

Liikenteessä tapahtuvat rikkeet voidaan karkeasti jakaa kahteen eri luokkaan: Liikenne rikkomuksiin ja liikenne rikoksiin. Liikenne rikkomus on määritelty tieliikennelain (267/1981) 103§:ssä seuraavasti: ”Jos joku muuten kuin 98-102 §:ssä mainitulla tavalla rikko o tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, hänet on tuomittava liikenne rikkomuksesta sakkoon”. Kyseisessä pykälässä mainitut 98-102 pykälät käsittelevät liikenne rikoksia, jotka ovat rangaistavia rikoslain (myöhemmin RL) perusteella. Näitä ovat mm. RL 23:1 § Liikenne turvallisuuden vaarantaminen, RL 23:2 § Törkeä liikenne turvallisuuden vaarantaminen, RL 23:3 § Rattijuopumus, RL 23:4 § Törkeä rattijuopumus ja RL 23:10 § Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta (RL 23.luku (39/1889)).

Rikos- ja prosessioikeuden professori Matti Tolvanen kertoo kirjassaan Tieliikenteen käsi kirja 2018, että pääosa poliisin tietoon tulevista vähäisistä rikkomuksista on liikenne rikkomuksia (Tolvanen 2018, 209.). Vuonna 2018 poliisin tietoon tuli yhteensä 114823 liikenne rikosta ja 346232 liikenne rikkomusta (PolStat). Tolvasen mukaan tieliikenteessä ennalta estäviksi asioiksi koetaan yleensä sääntöjen tuntemus, kiinnijäämisriski, rangaistuksen välittömyys ja ankaruus sekä ihmisten suhtautuminen valvontaan ja normeihin. Tolvasen mukaan moottoriajoneuvojen kuljettajat tuntevat Suomessa hyvin liikennesäännöt. Tolvanen kertoo, että todellisen kiinnijäämisriskin arvioidaan olevan puolen prosentin luokkaa. Enemmän ihmisten liikennekäyttäytymiseen vaikuttaa subjektiivinen kiinnijäämisriski. (Tolvanen 2018, 209-210.) Tämän vuoksi näkyvä liikenteenvalvonta ja siitä tiedottaminen on tehokas tapa ennalta estää liikenteessä tapahtuvia rikkeitä.

3.1.3 Rangaistukset liikenne rikoksista ja -rikkomuksista

Rangaistuksista ja seuraamuksista Tolvanen kertoo, että lievien rikkeiden seuraamuksena sakko ja huomautus ovat yhtä tehokkaita rangaistuksia ennalta estää rikkomuksia jatkossa. Reilummista rikkeistä on kuitenkin annettava sakko, koska siihen sisältyy myös moraalinen moite. Tolvasen mukaan tutkimukset ovat osoittaneet, että ajokielto seuraamuksilla on vaikutusta lyhyellä aikavälillä kuljettajien liikennekäyttäytymiseen. Tolvasen mukaan rattijuopumukseen ja muihin liikenne rikoksiin toistuvasti syyllistyvien kuljettajien liikennekäyttäytymiseen ei tutkimusten mukaan voida juurikaan vaikuttaa rikosoikeuden keinoin. Ongelmakuljettajia näyttää pidättävän rikoksista ainoastaan eristäminen, joka Suomessa ei ole kovinkaan pitkäaikaista. (Tolvanen 2018, 209-210) Sakon ja huomautuksen ennalta estävä

vaikutus on huomioitu poliisissäkin, ja useasti lievissä tapauksissa rangaistukseksi valitaan lievin ja oikeudenmukaisin sanktio.

Rikoslain (39/1889) 10 luvun 5 §:ssä käsitellään rikoksentekevälineen menettämistä, jos se on tarpeen uusien rikosten estämiseksi. Hallituksen esityksessä 80/2000 mainitaan, että rattijuopumukseen syyllistyneen auto voidaan konfiskoida eli tuomita menetetyksi. Esityksessä mainitaan, että konfiskointia harkittaessa on otettava huomioon, että seuraamuskokonaisuus voi olla kohtuuttoman ankara (HE 80/2000). Tolvanen kertoo, että korkein oikeus on antanut neljä merkittävää ennakkoratkaisua koskien auton konfiskaatiota. Yhdessä tapauksessa autoa ei ollut tuomittu menetettäväksi, koska sitä pidettiin kohtuuttomana ja henkilö oli syyllistynyt puolitoista vuotta aikaisemmin edelliseen rattijuopumukseen (KKO 2005:75). Kolmessa muussa tapauksessa auto oli tuomittu menetettäväksi. Tolvasen mukaan näissä tapauksissa oli kyseessä toistuvasti liikennerikoksiin syyllistyneet henkilöt. (Tolvanen 2018, 228)

Poliisihallituksen liikennerikostutkintaohjeen (POL-2016-9316) mukaan tutkinnanjohtajan tulee ottaa harkintaan ajoneuvon takavarikoiminen toistuvissa rattijuopumuksissa. Ohjeen mukaan syyttäjään on oltava yhteydessä arvioitaessa menettämisseuraamuksen vaatimista, jos henkilöllä on vähintään kolme rattijuopumusta kahden vuoden aikana. Lisäksi silloin, kun auton omistaa joku muu kuin epäilty, auton sijasta voidaan tuomita sen arvo osittain tai kokonaan menetetyksi. Ajo-oikeudetta ajojen osalta lukumäärää ei ole määriteltä tarkemmin, mutta ohjeessa sanotaan, että auton takavarikoiminen on mahdollista silloin, kun tekoja on useita vuoden sisällä. Muuten menettely etenee samalla tavalla kuin rattijuopumusten osalta. (Poliisihallitus 2017, 12)

3.2 Ulkomaalaisvalvonta

Ulkomaalaisvalvonta määritellään ulkomaalaislain (301/2004) (myöhemmin UlkomL) 129 a §:ssä seuraavin sanoin: ”Ulkomaalaisvalvonta on tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa ja laittoman maassa oleskelun torjuntaa. Ulkomaalaisvalvontatoimenpiteen on oltava perusteltu suhteessa valvonnalla tavoiteltavaan päämäärään ja tehtävän kiireellisyyteen sekä muihin kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin. Valvonta on toteutettava valvonnan oikeuksia kunnioittaen 5 §:ssä säädetyllä tavalla. Ulkomaalaisvalvonnan tulee perustua valvontaviranomaisen yleisiin tietoihin ja kokemukseen laittomasta maahantulosta ja oleskelusta. Valvontatoimenpiteiden tulee perustua tehtyihin havaintoihin

tai saatuihin vihje- taikka analyysitietoihin. Valvontatoimenpide ei saa perustua pelkästään tai ratkaisevassa määrin henkilön todelliseen tai oletettuun alkuperään.” (UlkomL 129 a § (301/2004))

3.2.1 Ulkomaalaisvalvonnan suorittaminen

Poliisin tehtäväksi ulkomaalaisvalvonta määritetään UlkomL 212 §:ssä, jonka mukaan: ”Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvovat Maahanmuuttovirasto, poliisi ja rajavartiolaitos” (UlkomL 301/2004). Ulkomaalaisvalvonta sisämaassa on pääsääntöisesti poliisin vastuulla, mutta rajavartiolaitos voi poliisin pyynnöstä myös osallistua sisämaan ulkomaalaisvalvontaan. Ulkomaalaisvalvontaa voidaan suorittaa osana päivittäistä poliisin työtä sekä teemavalvontana. Ulkomaalaisvalvonnan kohteeksi joutuminen ei edellytä rikosepäilyä, vaan tarkastus tehdään ulkomaalaislain perusteella. Ulkomaalaisvalvonnan mukainen tarkastus pitää sisällään henkilöllisyyden, kansalaisuuden sekä maassaolo- ja työnteko-oikeuden selvittämistä. Tarkastus voi johtaa rikosepäilyyn ja esitutkintaan tai poliisitutkintaan. (Poliisihallitus 2015, 1-2)

Ulkomaalaisvalvontaa ei saa suorittaa ilman perusteita. Valvontatilanteessa kohteeksi valittavasta henkilöstä tulee olla havaintoja tai vihje- taikka analyysitietoja, jonka perusteella voidaan suorittaa tarkastus. Etninen profilointi on ulkomaalaisvalvonnassa kiellettyä. Valvontatoimenpide ei saa perustua pelkästään tai ratkaisevassa määrin henkilön oletettuun tai todelliseen alkuperään eikä kohteena olevan ihonväriin. Etnisen profiloinnin kieltö perustuu perustuslain (731/1999) (myöhemmin PL) 6 §: ään, joka koskee yhdenvertaisuutta. Sen mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa eri asemaan alkuperän, kielen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Poliisihallitus 2015, 2-3)

Syrjivällä etnisellä profiloinnilla tarkoitetaan tilannetta, jossa päätös poliisivaltuuksien käytämisestä perustuu yksinomaan tai pääasiassa kohteena olevan henkilön etnisyyteen liittyviin käsityksiin, ihonväriin tai uskontoon. Tällöin yksilöä kohdellaan muita samanlaisessa tilanteessa olevia henkilöitä epäedullisemmin. (Kohti tehokkaampaa poliisitoimintaa. Syrjivä etninen profilointi sen tausta ja ehkäiseminen, 2016)

Valvonnan tarkoituksena on maahantulon ja maassaolon edellytysten valvonta niin, että yleinen järjestys ja turvallisuus säilyvät, sekä ennalta estää ja torjua laitonta maahantuloa ja lai-

tonta maassaoloa, tunnistaa ulkomaalaisten laitonta työntekoa ja tunnistaa ihmiskaupan uhreja. Ulkomaalaisvalvonnalla voidaan paljastaa laittoman maahantulon järjestämistä, ihmiskauppaa, paritusta ja muunlaista rajat ylittävää rikollisuutta. Tavoitteena on myös ennalta estää heikommassa asemassa olevien ulkomaalaisten joutumista rikollisten hyväksikäyttämäksi. (Poliisihallitus 2015, 3)

3.2.2 Ulkomaalainen henkilö

Ulkomaalainen henkilö tarkoittaa henkilöä, jolla ei ole Suomen kansalaisuutta. Ulkomaalaiset voidaan jakaa kahteen ryhmään: EU- tai ETA-maan kansalaisiin ja kolmannen maan kansalaisiin. EU- ja ETA-maan kansalainen saa oleskella melko vapaasti muiden jäsenmaiden kuten Suomen alueella. Sen edellytyksenä on, että hänellä on voimassa oleva passi. Kolmannen maan kansalaisen maahantulon ja maassaolon edellytyksenä on, että hänellä on voimassa oleva viisumi, ellei lähtömaan ja Suomen välillä ole viisumivapautta, tai voimassa olevaa oleskelulupaa. (UlkomL 3 § (301/2004))

Ulkomaalainen, jolla ei ole oikeutta tulla Suomeen, voidaan käännäyttää hänen pyrkiessään maahan. Ulkomaalainen, jolla ei ole oikeutta olla Suomessa, voidaan karkottaa maasta tavattaessa sisämaassa. Jos henkilö jää Suomeen pidemmäksi aikaa kuin on sallittua tai muuttaa oleskelutarkoitustaan ilman viranomaisen myöntämää lupaa, laillinen maahantulo muuttuu laittomaksi maassaoloksi. Ulkomaalainen saa laillisesti oleskella maassa oleskelulupahakemuksensa käsittelyn ajan, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai on tehty täytäntöönpanokelpoinen päätös ulkomaalaisen poistamiseksi maasta. (Poliisihallitus 2015, 4)

3.2.3 Ulkomaalainen ajoneuvo

Poliisilla on oikeus määrätä kulkuneuvo pysäytettäväksi ulkomaalaisvalvontaa varten ja saada kulkuneuvossa olevilta tiedot henkilöllisyyden, kansalaisuuden, maassaolo-oikeuden tai työnteko-oikeuden selvittämiseksi ja tarkastaa tarvittavat asiakirjat. (UlkomL 129 b § (301/2004)) Ulkomaalaisen ajoneuvon pysäyttäminen ei ole ulkomaalaisvalvonnassa kiellettyä etnistä profilointia, koska etninen profilointi ei koske esinettä (Björk, ulkomaalaisvalvontaluento 2017, 45) ja liikennepysäytyksen yhteydessä myös ulkomaalaisen ajoneuvon matkustajien tiedot voidaan tarkistaa, jos se on perusteltua ulkomaalaisvalvonnan toteuttamiseksi (Poliisihallitus 2015, 7).

3.3 Kielivaatimus poliisissa

Määräys poliisin käyttämästä kielestä tulee Kielilain (423/2003) (myöhemmin KieliL) 26 §:stä, jonka mukaan valtion viranomaisen käyttää työkielenään virka-alueen enemmistön kieltä, jollei toisen kielen tai molempien kielten taikka erityisestä syystä vieraan kielen käyttäminen ole tarkoituksenmukaisempaa (KieliL (423/2003)). Ja vaatimus poliisin kielitaitoon tulee valtioneuvoston asetuksesta poliisin hallinnosta (158/1996) (myöhemmin VNA poliisin hallinnosta) 16 a §:stä, jossa sanotaan, että kielitaitovaatimuksena on viranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito (VNA poliisin hallinnosta (158/1996)). Näiden lainkohtien mukaan poliisilta ei vaadita muiden kielten osaamista, mutta monessa tapauksessa esim. englanninkielen taito helpottaa asioimista asiakkaiden kanssa.

3.3.1 Asianosaisen oikeus käyttää ymmärtämäänsä kieltä

Henkilön kielellisistä oikeuksista säädetään perustuslaissa ja kielilaissa, mutta esitutinnan aikana tulee ottaa huomioon myös esitutkintalaki ja EU-direktiivi (2010/64/EU), joka koskee oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä (Halttunen 2016, 17-18).

PL (731/1999) 6 § käsittelee yhdenvertaisuutta ja sen mukaan ketään ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan myöskään kielen perusteella. PL (731/1999) 17 §:n mukaan jokaisella on oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Samaisen pykälän mukaan Suomen viralliset kielet ovat suomi ja ruotsi. Lisäksi 17 § määrää, että Saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan (Halttunen 2016, 18).

KieliL (423/2003) 10 §:n mukaan jokaisella on oikeus käyttää omaa kieltään ja tulla kuuluksi omalla kielellään viranomaisen aloitteesta vireille tulevassa asiassa, joka välittömästi kohdistuu häneen tai hänen huollettavansa perusoikeuksiin tai joka koskee viranomaisen hänelle asettamaa velvoitetta. Samaisen lain 18 §:n mukaan, jos jollakulla on lain mukaan oikeus käyttää omaa kieltään, mutta viranomaisen tai asian käsittelykieli on toinen, viranomaisen on järjestettävä tarvittaessa maksuton tulkkaus (KieliL (423/2003)).

Esitutkintalaki (805/2011) (myöhemmin ETL) on esitutkintaa säätelevä laki, jossa on ne yleiset periaatteet, joiden mukaan esitutkintaa suoritetaan. Esitutkinnassa lähtökohtana on,

että asianosainen ymmärtää, mitä käsiteltävässä asiassa tapahtuu (Rantaeskola ym. 2016, 148). ETL (805/211) 4:12 §:n mukaan muulla kuin suomen-, ruotsin- tai saamenkielisellä kuultavalla on esitutkinnassa oikeus maksuttomaan tulkkaukseen. ETL (805/2011) 4:13 §:n mukaan esitutkinta-aineistoon olennaisesti kuuluva asiakirja tai sen osa on käännettävä asianosaisen käyttämälle kielelle, jos se on tarpeen oikeusturvan takaamiseksi (Halttunen 2016, 20-21).

Kääntäminen voidaan myös suorittaa suullisesti, jollei se vaaranna asianosaisen oikeusturvaa (ETL 4:13 § (805/2011)). Poliisihallituksen määräyksessä: vieraskielinen kääntäminen ja tulkkaus esitutkinnassa ja pakkokeinoja käytettäessä, sanotaan, että käännöksen tekemiseksi edellytetään pyyntöä asianomistajalta ja vaikka asianosaisella olisi oikeus kirjalliseen käännökseen, voidaan, jollei asianosaisen oikeusturva vaarannu, käännös tehdä myös suullisesti (Poliisihallitus 2018, 8).

3.3.2 Tulkkaus sakkoa määrätessä

Säännös tulkkauksesta ja kääntämisestä koskee myös suppeaa esitutkintaa, joka tulee kyseeseen sakkoa tai rikesakkoa määrätessä. Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010) 7 §:n 2 momentissa sanotaan: ”Tässä laissa tarkoitetun rikkomuksen selvittämiseksi toimitetaan esitutkintalain (805/2011) 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseksi.” Suppeassa esitutkinnassa epäillyllä ei ole oikeutta saada käännöstä asiakirjasta, joten sakkoa ei tarvitse käännettää viranomaisen toimesta. Muuten suppeassa esitutkinnassa on voimassa ETL (805/2011) 4. luvun 12 §, joka koskee asianosaisen oikeutta käyttää ymmärtämäänsä kieltä.

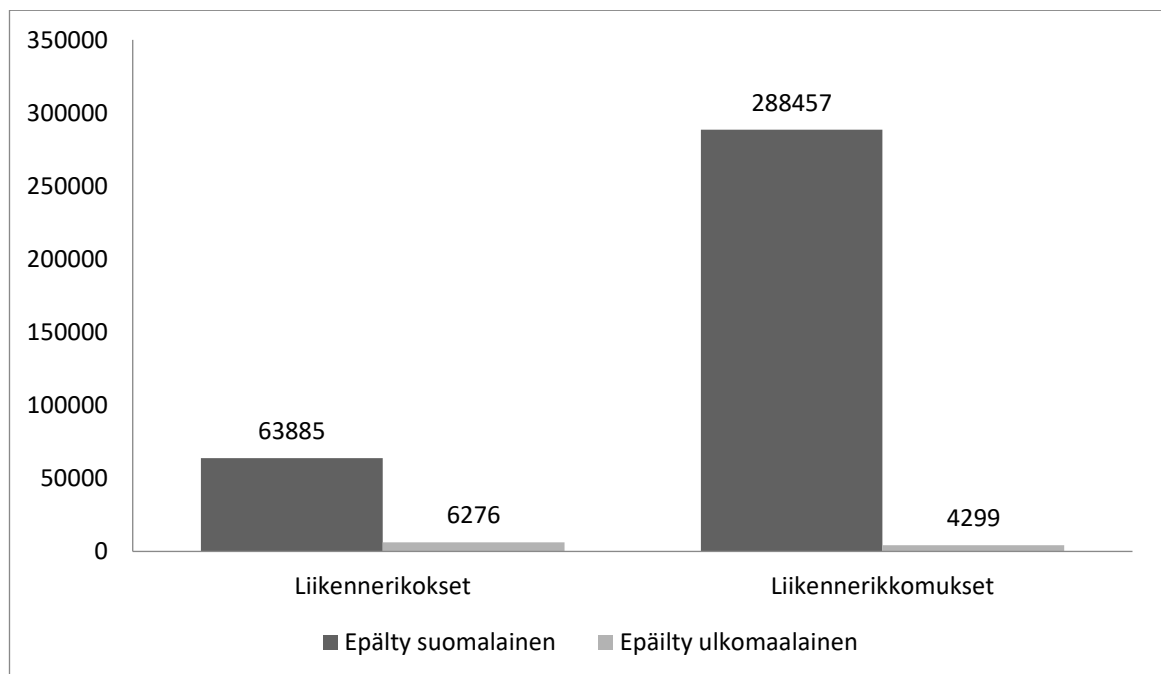
4 LIIKENNERIKOKSISTA JA -RIKKOMUKSISTA EPÄILLYT KANSALAISUUDEN MUKAAN

Seuraavassa osiossa tarkastelen PolStat:in kautta saatuja tilastoja. Tarkastelemani tilastot ovat vuodelta 2017 ja niissä on poliisiasian tietojärjestelmään eli PATJA:an kirjattuja rikosilmoituksia liikenne rikkomuksista ja -rikoksista. Erittelen liikenne rikoksista ja -rikkomuksista epäiltyjä eri kansalaisuuksiin.

Taulukointi on helppo ja tasapuolinen tapa esittää paljon lukuja pienessä tilassa sekä taulukoiden avulla voidaan vertailla lukuja ja suhteita ja tehdä lisälaskelmia. Opinnäytetyössäni en esitä taulukoita vaan olen tehnyt tilastoista saatujen lukujen perusteella pylväsdiagrammeja. Avaan myös kirjallisesti tilastoista havaittavia asioita sekä joistain yksityiskohdista olen laskenut prosenttilukuja, jotka sopivat hyvin eri ryhmien vertailuun.

4.1 Liikenne rikoksista ja -rikkomuksista epäillyt suomalaiset vs. ulkomaalaiset

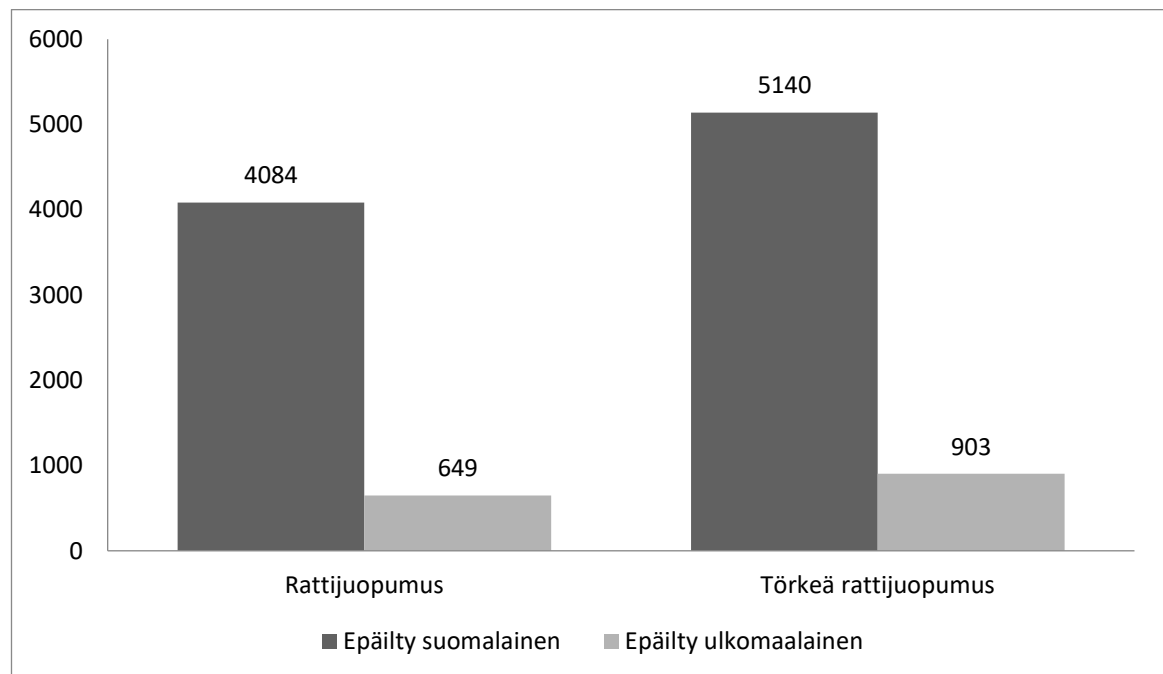
Kuvio 1 kuvaa liikenne rikoksiin ja liikenne rikkomuksiin epäiltyjen suomalaisten ja ulkomaalaisten suhdetta.

Kuvio 1. Ulkomaalaisten liikenne rikoksiin ja -rikkomuksiin epäiltyjen suhde suomalaisiin liikenne rikoksiin ja -rikkomuksiin epäilyihin vuonna 2017 (PolStat 2018).

Kuviosta 1 on havaittavissa, että ulkomaalaisten liikenne rikkomuksiin epäiltyjen prosentuaalinen osuus on todella pieni: 1,47 % niistä liikenne rikkomuksista, joissa epäilty on tiedossa. Ulkomaalaisten liikenne rikoksiin epäiltyjen suhteellinen määrä on huomattavasti suurempi, mutta sekin on prosentuaalisesti mitattuna pieni: 8,95 % niistä liikenne rikoksista, joissa epäilty on tiedossa. Ulkomaalaisten kuljettajien määrästä ei ole saatavana tilastoa, eikä myöskään heidän ajamiaan kilometrimääriä tai liikenteessä vietettyä aikaa ole tilastoitu, joten kuvion 1 perusteella ei voi tehdä johtopäätöstä, ovatko suomalaiset vai ulkomaalaiset herkempiä syylistymään liikenne rikoksiin tai -rikkomuksiin.

Kuvio 2 kuvaa ulkomaalaisten rattijuopumuksiin epäiltyjen suhdetta suomalaisiin rattijuopumuksista epäiltyihin.

Kuvio 2. Ulkomaalaisten rattijuopumuksista epäiltyjen suhde suomalaisiin rattijuopumuksista epäiltyihin vuonna 2017 (Polstat 2018).

Tarkastelemissani rattijuopumuksissa ei ole eritelty sitä, onko kyseessä alkoholista vai muusta huumaavasta aineesta johtuva rattijuopumus tai törkeä rattijuopumus. Kuvion 2 perusteella ei voi tehdä johtopäätöstä syylistyvätkö suomalaiset vai ulkomaalaiset useammin rattijuopumuksiin, koska ulkomaalaisten tai suomalaisten liikennemääristä ei ole tietoa.

Kuvioiden 1 ja 2 pylväsdigrammeista on nähtävissä, että kaikista liikenne rikoksista, joissa on ulkomaalainen epäilty, 24,73 % on rattijuopumuksia tai törkeitä rattijuopumuksia. Vastaavasti suomalaisten lukema on 14,44 % kaikista liikenne rikoksista, joissa epäilty on suo-

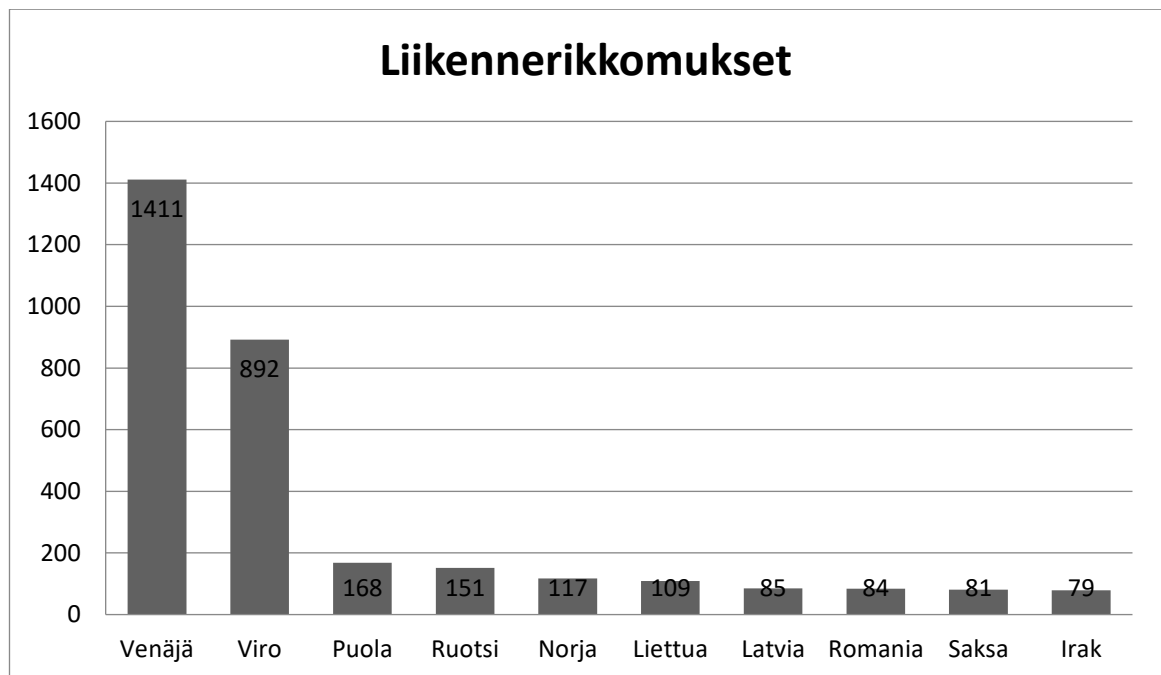
malainen. Näistä prosenttiluvuista on pääteltävissä, että, jos ulkomaalaista epäillään liikenne-rikoksesta, on se suuremmalla todennäköisyydellä rattijuopumus kuin, jos suomalaista epäillään liikenne-rikoksesta.

Kuviosta 2 on havaittavissa, että ulkomaalaisten osuus kaikista perusmuotoisista rattijuopumuksista, joissa epäilty on tiedossa, on 13,82 % ja ulkomaalaisten osuus kaikista törkeistä rattijuopumuksista, joissa epäilty on tiedossa, on 14,94 %. Rattijuopumuksesta epäiltyjen ulkomaalaisten osuus kaikista rattijuopumuksista epäillyistä on 14,40 %, joka on jonkin verran suurempi kuin liikenne-rikoksesta epäiltyjen ulkomaalaisten osuus kaikista liikenne-rikoksista epäillyistä, mikä on 8,95 %.

4.2 Rikosten erittely ja kymmenen eniten syylistynyttä kansallisuutta

Seuraavaksi esitän pylväsdiagrammeja eri kansallisuuksien edustajien lukumäärästä, joita epäillään liikenne-rikkomuksista ja eri liikenne-rikoksista. Diagrammit on muodostettu PolStat:stä saatujen tilastojen perusteella.

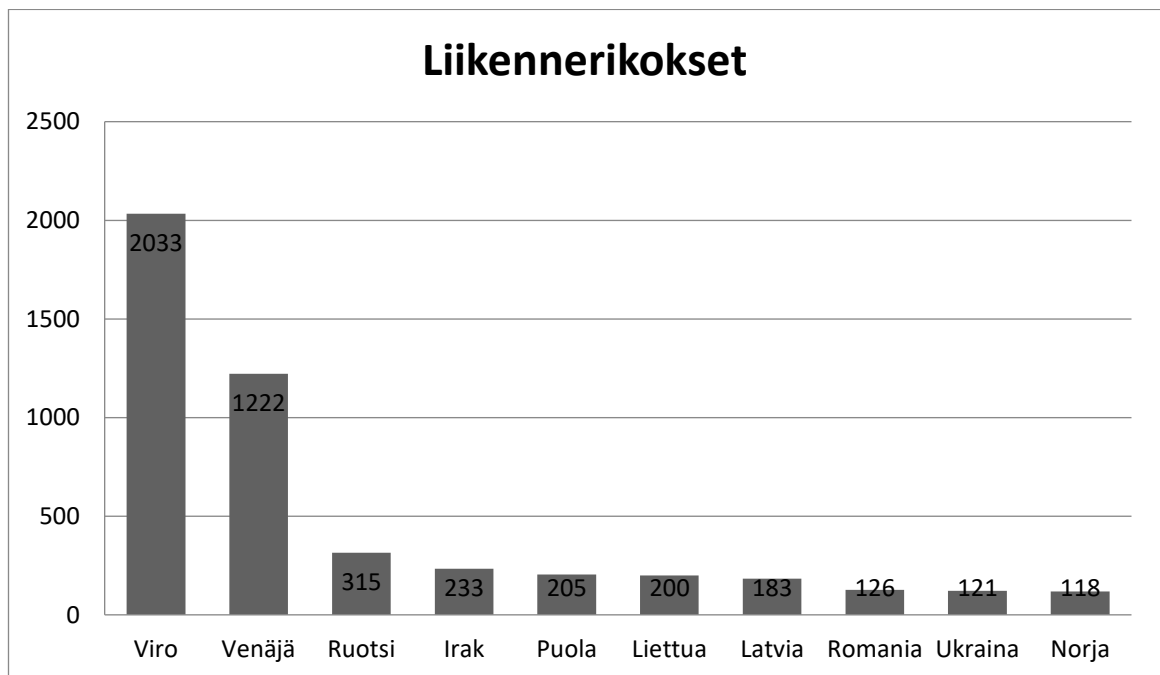
Kuviossa 3 on kymmenen muuta kuin suomen kansallisuutta, joita epäillään lukumäärällisesti eniten liikenne-rikkomuksista.

Kuvio 3. Kymmenen muuta kuin suomen kansallisuutta, joiden kansalaisia epäillään lukumäärällisesti eniten liikenne-rikkomuksista vuonna 2017 (PolStat 2018).

Kuviosta 3 on nähtävissä, että kaksi maata, Venäjä ja Viro, erottuvat selvästi muista kansallisuuksista. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa asui vuonna 2017 51539 virolaista ja 29183 venäläistä (Tilastokeskus 2019). Lisäksi kyseisistä maista vierailaan paljon Suomessa, joten ei ole ihme, että Viron ja Venäjän kansalaisia epäillään suomalaisten jälkeen eniten liikenne rikkomuksista. Kuitenkin venäläisten prosentuaalinen osuus kaikista liikenne rikkomuksista epäilyistä on varsin pieni, 0,48 %. Kaikista ulkomaalaisista liikenne rikkomuksista epäilyistä venäläisten osuus on 32,82 %.

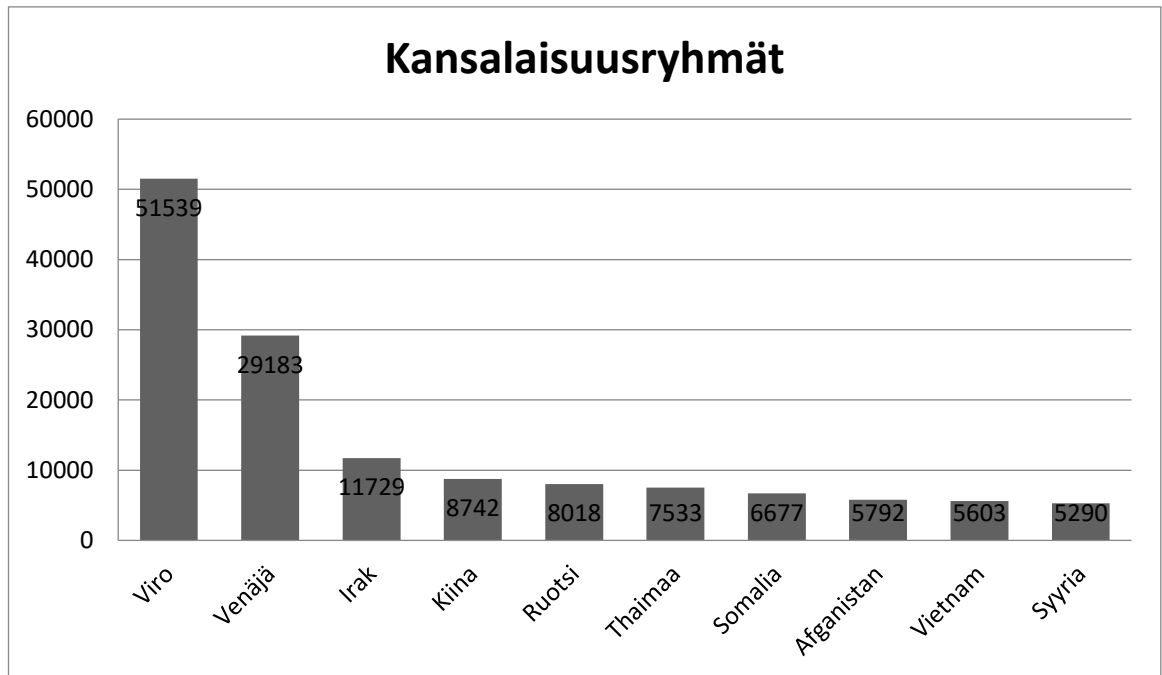
Kuviossa 4 on kymmenen muuta kuin suomen kansallisuutta, joita epäillään lukumäärällisesti eniten liikenne rikkomuksista.

Kuvio 4. Kymmenen muuta kuin suomen kansallisuutta, joiden kansalaisia epäillään eniten liikenne rikkomuksista vuonna 2017 (PolStat 2018).

Kuviosta 4 on nähtävissä, että Viro ja Venäjä ovat eri järjestyksessä kuin liikenne rikkomuksia kuvaavassa taulukossa. Ukraina ei ollut edustettuna liikenne rikkomuksien ”top 10:ssä”, mutta liikenne rikkomuksia kuvaavasta pylväsdiagrammista kansallisuus löytyy. Muuten kansallisuudet ovat hyvin pitkälti samat kuin liikenne rikkomuksia kuvaavassa kuviossa 3. Virolaisten osuus kaikista liikenne rikkomuksista, joissa epäilty on tiedossa, on 2,90 % ja virolaisten osuus kaikista ulkomaalaisista liikenne rikkomuksista epäilyistä on 32,39 %.

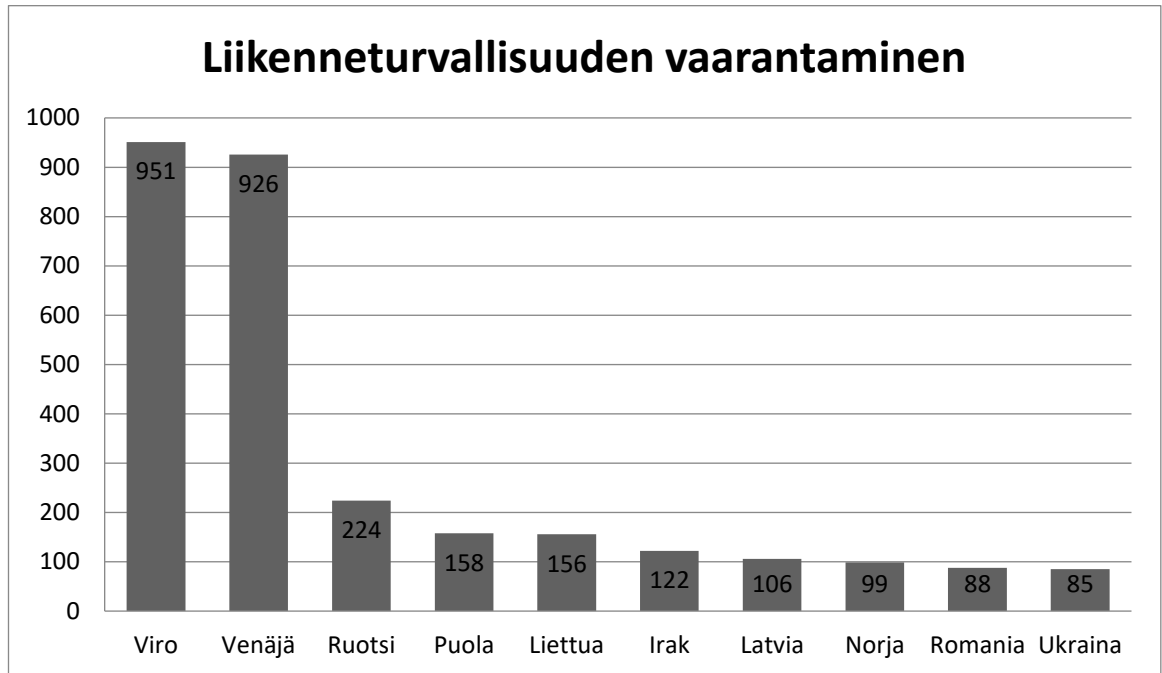
Tilastokeskuksen vuoden 2017 tilaston perusteella tein pylväsdiagrammin (kuvio 5), jossa on nähtävillä kymmenen suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää Suomessa lukumäärineen.

Kuvio 5. Kymmenen lukumäärällisesti suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää lukumäärineen Suomessa vuonna 2017 (Tilastokeskus 2019).

Kuviosta 5 on havaittavissa, että suurimmat kansalaisuusryhmät ovat pitkälti samoja kuin eniten liikenne rikoksiin ja -rikkomuksiin epäiltyinä olevista kansalaisuuksista. Kuviossa 5 on kuitenkin useampia sellaisia maita, joita ei ole pylväsdiagrammeissa liikenne rikkomuksista ja -rikoksista. Ei ole tiedossa, kuinka monella näiden kansallisuuksien edustajilla on ajo-oikeus, joten taulukkoja vertailemalla ei voi tehdä varmoja johtopäätöksiä eri kansallisuuksien alttiudesta liikenne rikkomuksiin ja -rikoksiin.

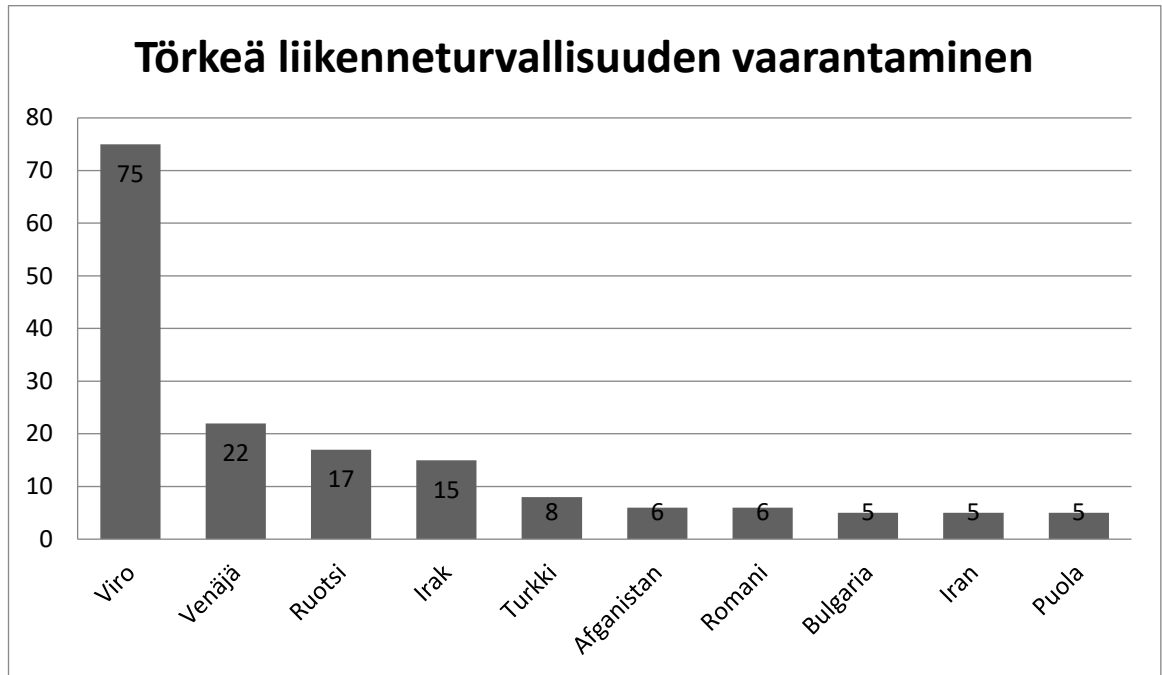
Kuviossa 6 on listattuna kymmenen lukumäärällisesti suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää, joita epäillään liikenneturvallisuuden vaarantamisesta.

Kuvio 6. Kymmenen ulkomaan kansallisuutta, joiden kansalaisia epäillään eniten liikenneturvallisuuden vaarantamisesta vuonna 2017 (PolStat 2018).

Kuviosta 6 on havaittavissa, että Viro ja Venäjä ovat lukumäärällisesti hyvin tasoissa sen suhteen, kuinka paljon näitä kansalaisuuksien edustajia epäillään liikenneturvallisuuden vaarantamisesta. Prosentuaalisesti katsottuna 46,78 % liikennerikoksista, joissa epäiltynä on virolainen, on liikenneturvallisuuden vaarantamisia. Venäläisillä sama luku on 75,78 %. Lähtökohtaisesti kaikilla kuviossa 6 esiintyvillä kansalaisuuksilla vähintään puolet liikennerikoksista, joista näiden maiden kansalainen on epäiltynä, on liikenneturvallisuuden vaarantamisia. Ruotsalaisilla 71,11 %, puolalaisilla 77,05 %, liettualaisilla 78,00 %, irakilaisilla 52,36 %, latvialaisilla 57,92 %, norjalaisilla 83,90 %, romanialaisilla 69,84 % ja ukrainalaisilla 70,25 % kaikista liikennerikoksista on liikenneturvallisuuden vaarantamisia.

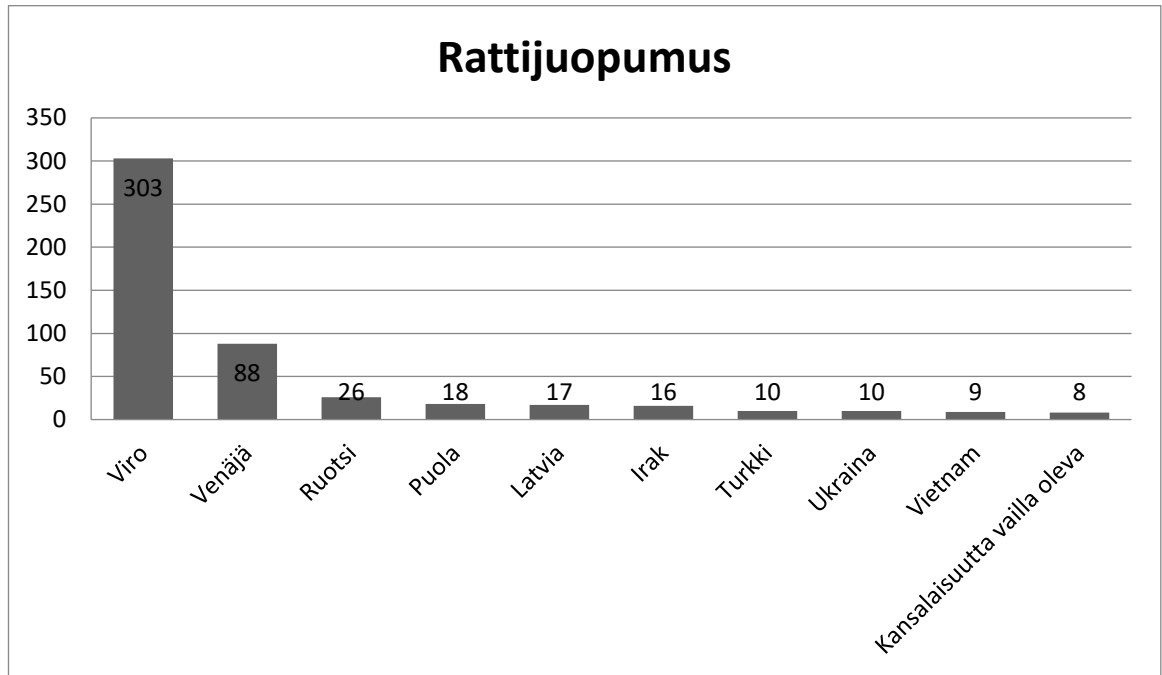
Kuviossa 7 on listattuna kymmenen lukumäärällisesti suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää, joita epäillään törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta.

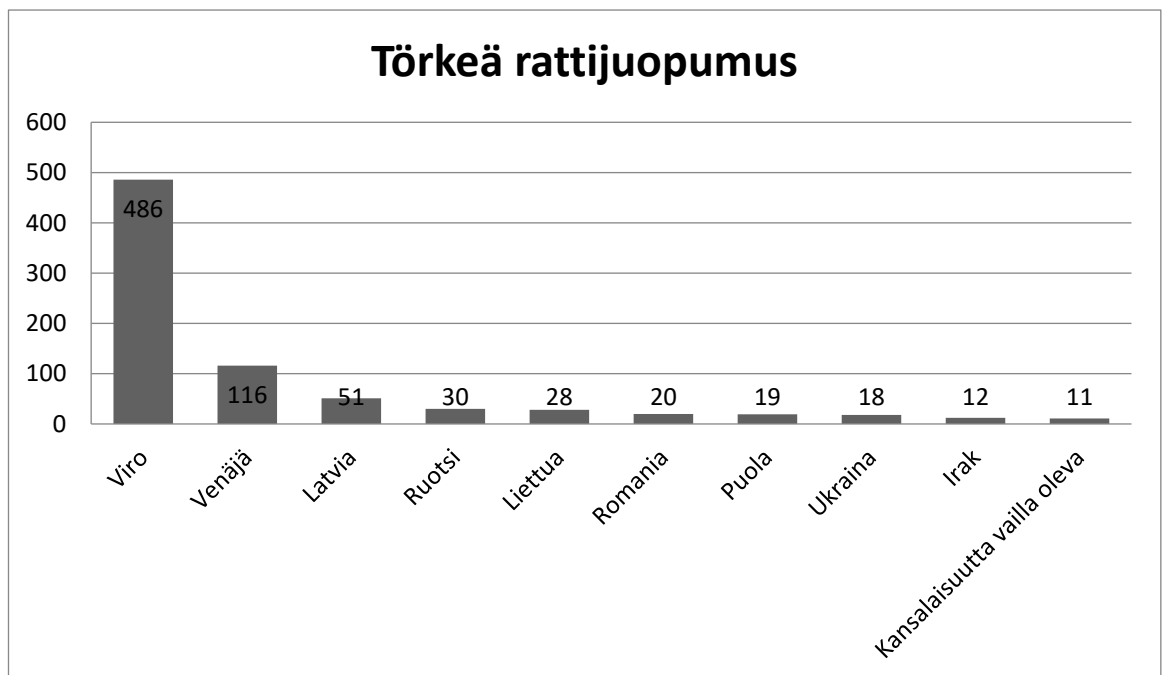
Kuva 7. Kymmenen muuta kuin suomen kansallisuutta, joiden kansalaisia epäillään eniten törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta vuonna 2017 (PolStat 2018).

Kuviosta 7 on havaittavissa selvä muutos siinä, että lukumäärällisesti virolaisia epäillään huomattavasti enemmän törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta kuin venäläisiä, vaikka perusmuotoisessa liikenneturvallisuuden vaarantamisessa (kuvio 6) kansalaisuudet olivat lukumäärällisesti melkein tasoissa.

Kuvioissa 8 ja 9 on kymmenen lukumäärällisesti suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää, joita epäillään rattijuopumuksesta ja törkeästä rattijuopumuksesta.

Kuva 8. Kymmenen muuta kuin suomen kansallisuutta, joiden kansalaisia epäillään eniten rattijuopumuksesta (PolStat 2018).

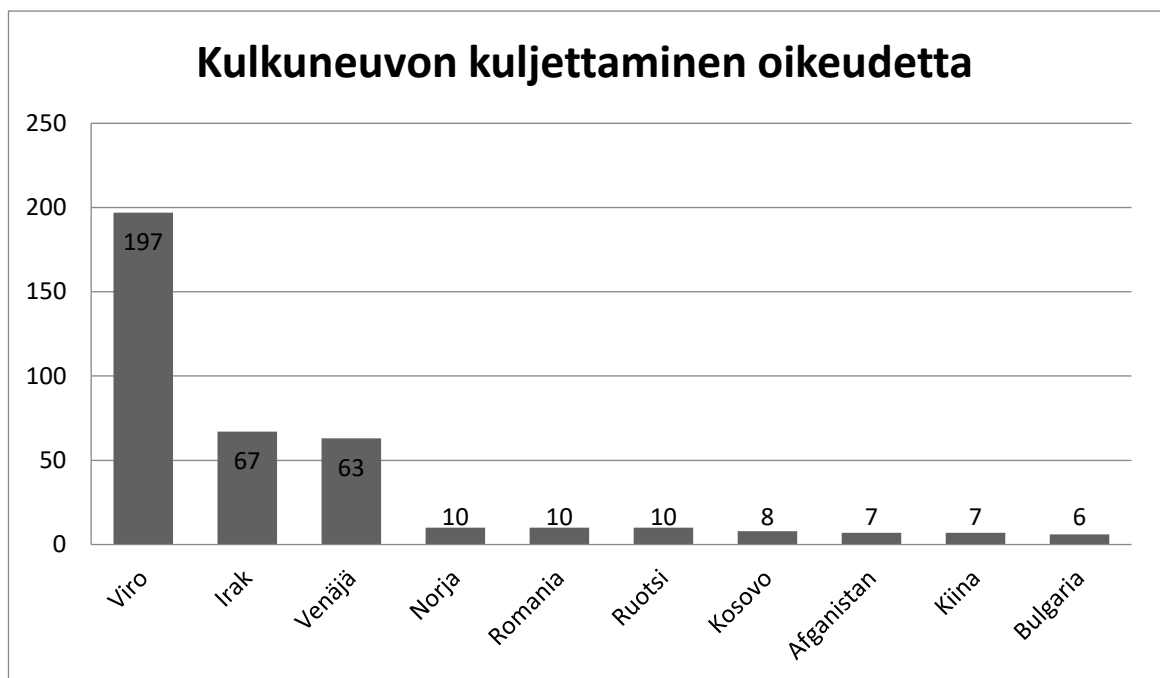
Kuva 9. Kymmenen muuta kuin suomen kansallisuutta, joiden kansalaisia epäillään eniten törkeistä rattijuopumuksista vuonna 2017 (PolStat 2018).

Kuvioissa 8 ja 9 virolaiset ovat edelleen selvästi suurin muu kuin suomen kansallisuus, joita epäillään eniten rattijuopumusrikoksista. Kaikista liikenne rikoksista, joissa virolainen on epäilty, 38,81 % on rattijuopumuksia, perusmuotoisten rattijuopumusten osuus on 14,90 %

ja törkeiden rattijuopumusten osuus on 23,91 %. Virolaisten osuus kaikista törkeistä rattijuopumuksista, joissa epäilty on ulkomaalainen, on 53,82 %, eli enemmän kuin joka toinen ulkomaalainen törkeästä rattijuopumuksesta epäilty on virolainen.

Kuviosta 8 ja 9 on havaittavissa, että liettualainen on ollut epäiltynä törkeästä rattijuopumuksesta 28 kertaa vuonna 2017 ja liettualainen on ollut perusmuotoisesta rattijuopumuksesta epäiltynä alle kahdeksan kertaa, koska Liettua ei ole kuviossa 8 ollenkaan. Romania on toinen kansallisuus, jota ei ole perusmuotoisia rattijuopumuksia kuvaavassa kuviossa 8 ollenkaan ja törkeitä rattijuopumuksia kuvaavassa kuviosta 9 on havaittavissa, että romanialainen on ollut epäiltynä törkeästä rattijuopumuksesta vuonna 2017 20 kertaa.

Kuviossa 10 on kymmenen lukumäärällisesti suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää, joita epäillään kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta.

Kuva 10. Kymmenen muuta kuin suomen kansallisuutta, joiden kansalaisia epäillään eniten kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta vuonna 2017 (PolStat 2018).

Kuviossa 10 on havaittavissa maita, joita ei ole ollut aikaisemmissa pylväsdiagrammeissa. Kosovo, Afganistan, Kiina ja Bulgaria ovat sellaisia maita, joita ei ole kuviossa 4, jossa on kymmenen lukumäärällisesti suurinta kansalaisuusryhmää, joiden kansalaisia epäillään liikennetikoksista. Osasyys Kosovon, Afganistanin ja Kiinan esiintymiseen kuviossa 10 on se, että ne eivät ole Geneven ja Wienin tieliikennesopimusvaltioita ja näiden valtioiden ajokortti ei ole kelvannut sellaisenaan Suomessa vuonna 2017 (Traficom: ajokortti-info, 6.3.2019).

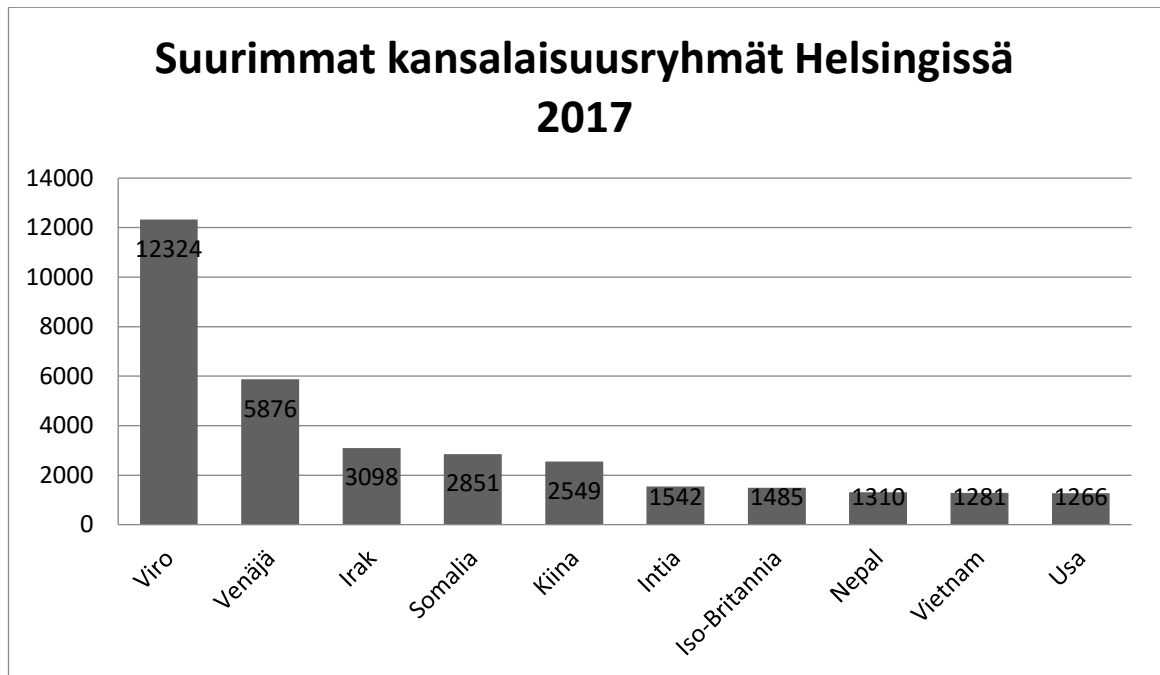
Kuviossa 10 on listattuna kulkuneuvon kuljettamisia oikeudetta vuodelta 2017. Irak on ollut Geneven ja Wienin tieliikennesopimusvaltio 1.2.2018 alkaen, joten se voi olla osasyynä Irakilaiden suureen lukumäärään pylvädiagrammissa (kuva 10) (Traficom: ajokortti-info, 6.3.2019). Kaikista liikennerikoksista, joissa epäiltynä on irakilainen, on 28,76 prosenttia kulkuneuvon kuljettamisia oikeudetta, kun taas esimerkiksi sama luku virolaisten osalta on ainoastaan 9,69 prosenttia. (PolStat).

Ajokorttilakiin (386/2011) (myöhemmin AjokL) tullut muutos (938/2018) on astunut voimaan 1.1.2019 ja sen myötä pykälää 61 on muutettu ja sen mukaan A1, A2, A ja B -luokkaa vastaava Suomen tunnustaman valtion myöntämä ajokortti hyväksytään ajoneuvon kuljettamiseen. Ajokortissa pitää olla tiedot latinalaisin kirjaimin ja sen tulee olla voimassa myöntäneessä valtiossa. Ulkomaalainen ajokortti hyväksytään vuoden ajan väestörekisteriin merkitsemisestä ja sen voi vaihtaa suomalaiseen ajokorttiin ilman uutta kuljettajan tutkintoa. (AjokL 61 § (386/2011))

4.3 Vertailu Lapin ja Helsingin poliisilaitoksien välillä

Helsingin ja Lapin poliisilaitoksien toimintaympäristöt ovat hyvin erilaisia. Lapissa on pitkät yhteiset maarajat Ruotsin, Norjan ja Venäjän kanssa. Vuonna 2017 Lapin rajanylityspaikoilla tapahtui yhteensä 17 319 338 ylitystä, joista 209 779 tapahtui Venäjän vastaisella rajalla (Rajavartiolaitos, tilinpäätös 2018, 65). Helsingissä ominaispiirteinä ovat vilkkaat satamat. Helsingin satamien kautta Suomesta tai Suomeen matkusti yhteensä 11 776 254 matkustajaa reiteillä mm. Tukholmaan, Pietariin, Tallinnaan ja Travemündeeseen (Port of Helsinki, Helsingin sataman liikennetilastot 2019). Molempien poliisilaitoksien alueella on paljon turismia. Tilastokeskuksen mukaan ulkomaalainen yöpyi Helsingissä yhteensä 2 258 512 kertaa ja Lapissa 1 479 691 kertaa vuonna 2017. Näin ollen Helsinki on ulkomaalaisten toimesta maan yövytyin yksittäinen alue ja Lappi on Helsingin jälkeen maan toiseksi yövytyin alue ulkomaalaisten toimesta. (Tilastokeskus, majoitustilasto, 19.4.2018)

Helsingin laitoksen alueella asuu vakituisesti paljon enemmän ulkomaalaisia sekä useampia kansalaisuuksia. Lapista ei ollut saatavilla eriteltyä listausta kansalaisuusryhmistä, joten päädyin ottamaan opinnäytetyöhöni listauksen puhutuimmista kielistä Lapissa ja puhujien lukumäärän vuonna 2017.

Kuvio 11. Kymmenen suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää Helsingissä vuonna 2017 (Helsingin kaupungin tilastokeskus, 2019).

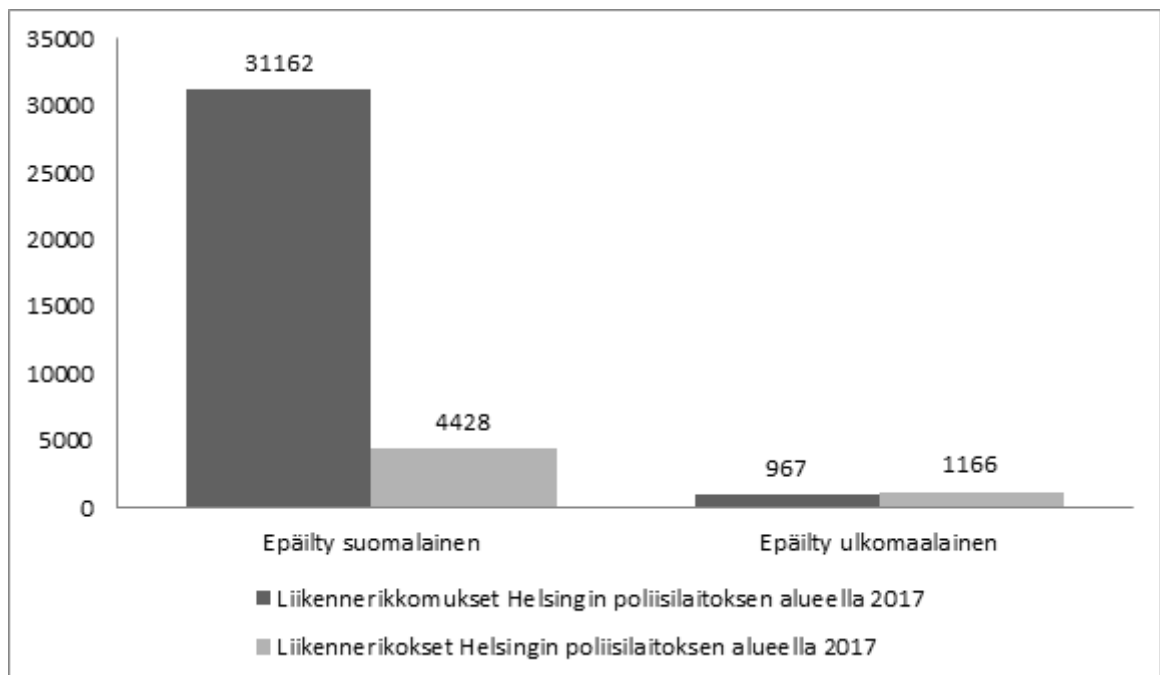
Tilastokeskuksen tilaston mukaan Helsingissä asui vuonna 2017 60969 ulkomaan kansalaista ja ulkomaan kansalaisten prosenttiosuus koko Helsingin väestöstä vuonna 2017 oli 9,5 prosenttia (Tilastokeskus, kuntakartta, 2019). Kuvioista 11 on huomattavissa, kuinka virolaisten osuus Helsingin ulkomaalaisista asukkaista on suuri, prosentuaalisesti laskettuna virolaisten osuus on 20,21 prosenttia.

Kuvio 12. Kymmenen suurinta ulkomaalaista kieliryhmää Lapissa vuonna 2017 (ELY-keskus, 2018).

Tilastokeskuksen mukaan Lapissa asui vuonna 2017 4013 ulkomaan kansalaista ja ulkomaan kansalaisten prosentuaalinen osuus koko Lapin väestöstä vuonna 2017 oli 2,2 prosenttia (Tilastokeskus, maakuntakartta 2019). Kieliryhmien edustajien lukumäärää ei voi verrata suoraan kansalaisuuksiin, mutta se antaa suuntaa mistä päin maailmaa Lapissa asuvat ulkomalaiset voisivat olla. Kuviosta 12 on nähtävissä, että venäjänkieliset ovat selvästi suurin ryhmä Lapissa. Venäjän kielen puhujia on paljon muuallakin kuin vain Venäjällä, arviolta 265000 ihmistä ympäri maailmaa puhuu venäjää joko äidinkielenään tai toisena kielenä (Ethnologue 2019).

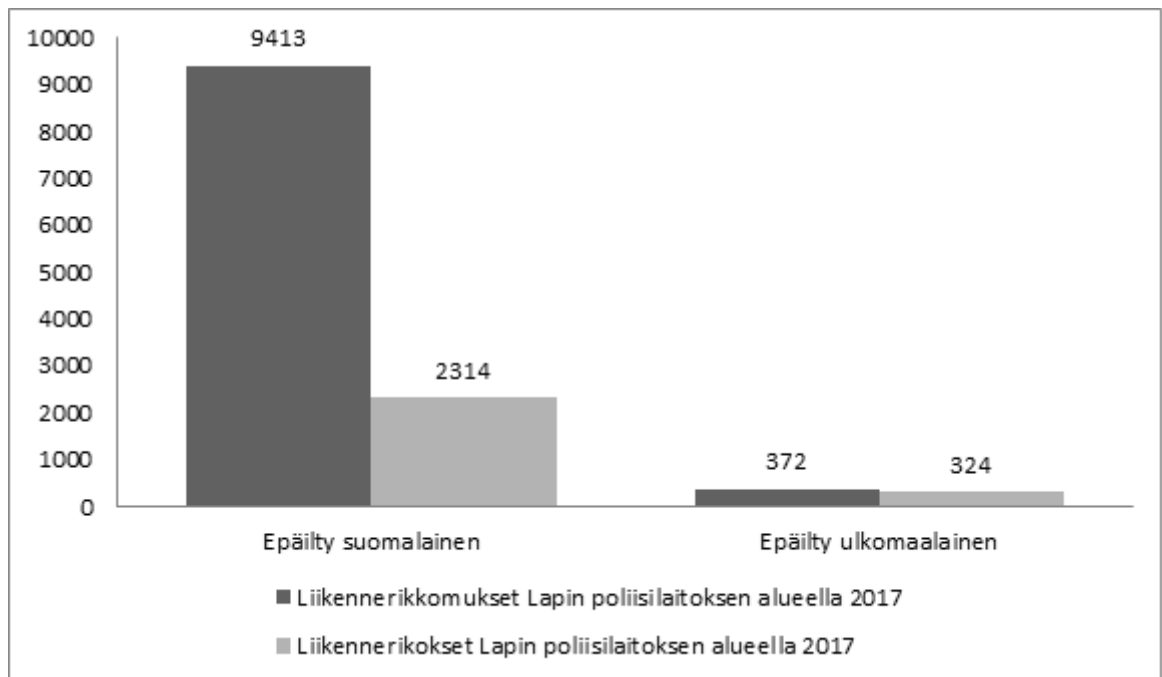
Edelleenkin ulkomaalaisten kuljettajien määrästä ei ole saatavilla tilastoa eikä ulkomaalaisten kuljettajien liikennemääristä, joten emme pysty päättämään tilastojen perusteella, onko jokin kansalaisuusryhmä toista herkempi syyllistymään liikenne rikokseen tai -rikkomuksiin. Seuraavaksi tarkastelen liikenne rikoksista ja -rikkomuksista epäiltyjen suomalaisten ja ulkomaalaisten suhdetta sekä kansalaisuutta ja määriä Lapin poliisilaitoksen ja Helsingin poliisilaitoksen alueella.

Kuvio 13. Ulkomaalaisten ja suomalaisten epäiltyjen suhde liikenne rikoksissa ja -rikkomuksissa Helsingin poliisilaitoksen alueella vuonna 2017 (PolStat 2019).

Kuviosta 13 on havaittavissa, kuinka kaikista liikenne rikkomuksista Helsingin poliisilaitoksen alueella, joissa epäilty on tiedossa, 96,99 % tapauksissa epäilty on suomalainen ja 3.01

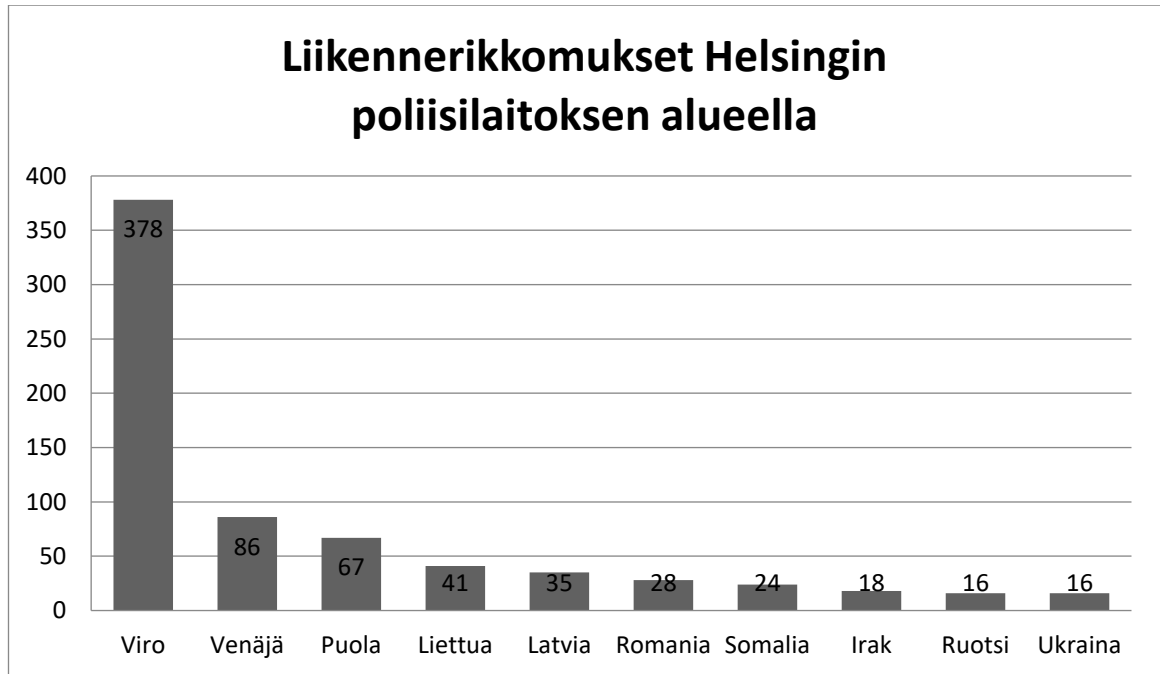
% tapauksista epäilty on ulkomaalainen. Kaikista liikenne rikoksista Helsingin poliisilaitoksen alueella, joissa epäilty on tiedossa, 79,16 % tapauksista epäilty on suomalainen ja 20,84 % tapauksista epäilty on ulkomaalainen. Ulkomaalaisten osuus liikenne rikkomuksista on todella pieni, vain kolmessa sadasta tapauksesta epäilty on ulkomaalainen. Liikenne rikoksien osalta ero on myös huomattava, vain viidennes kaikista liikenne rikoksista epäillyistä on ulkomaalaisia. Ero on huomattava siinä, että suomalaista epäillään todennäköisemmin liikenne rikkomuksesta Helsingissä, kun taas ulkomaalaista epäillään todennäköisemmin liikenne rikoksesta Helsingissä. Liikenne rikosten, joissa epäilty on suomalainen, osuus kaikista liikenne rikoksista ja -rikkomuksista, joissa epäilty on suomalainen, on 12,44 %. Liikenne rikosten osuus, joissa epäilty on ulkomaalainen, kaikista liikenne rikoksista ja -rikkomuksista, joissa epäilty on ulkomaalainen, on 54,66 %.

Kuvio 14. Ulkomaalaisten ja suomalaisten epäiltyjen suhde liikenne rikoksissa ja -rikkomuksissa Lapin poliisilaitoksen alueella vuonna 2017 (PolStat 2019).

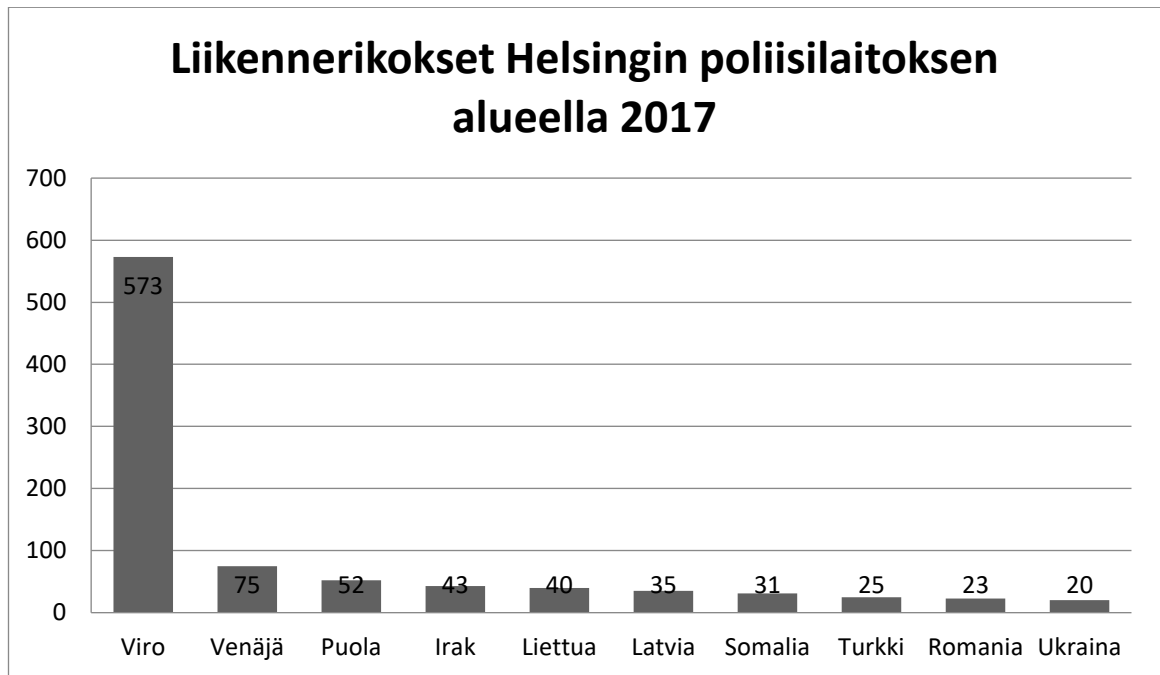
Kuviosta 14 on havaittavissa, kuinka kaikista liikenne rikkomuksista Lapin poliisilaitoksen alueella, joissa epäilty on tiedossa, 96,20 % tapauksista epäilty on suomalainen ja 3,80 % tapauksista epäilty on ulkomaalainen. Kaikista liikenne rikoksista Lapin poliisilaitoksen alueella, joissa epäilty on tiedossa, 87,72 % tapauksista epäilty on suomalainen ja 12,28 % tapauksista epäilty on ulkomaalainen. Ulkomaalaisten osuus liikenne rikkomuksista Lapin poliisilaitoksen alueella on hyvin samankaltainen kuin Helsingin poliisilaitoksen alueella. Liikenne rikosten osuus, joissa epäilty on suomalainen, on 12,44 %.

kennerikosten osalta ulkomaalaisten epäiltyjen osuus liikenne rikoksista Lapin poliisilaitoksen alueella on pienempi kuin Helsingin poliisilaitoksen alueella. Lapin poliisilaitoksen alueella ulkomaalaista epäillään lähes yhtä usein liikenne rikoksesta ja liikenne rikkomuksesta.

Kuvio 15. Kymmenen lukumäärällisesti suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää, joita epäillään liikenne rikkomuksista Helsingin poliisilaitoksen alueella vuonna 2017 (PolStat 2018).

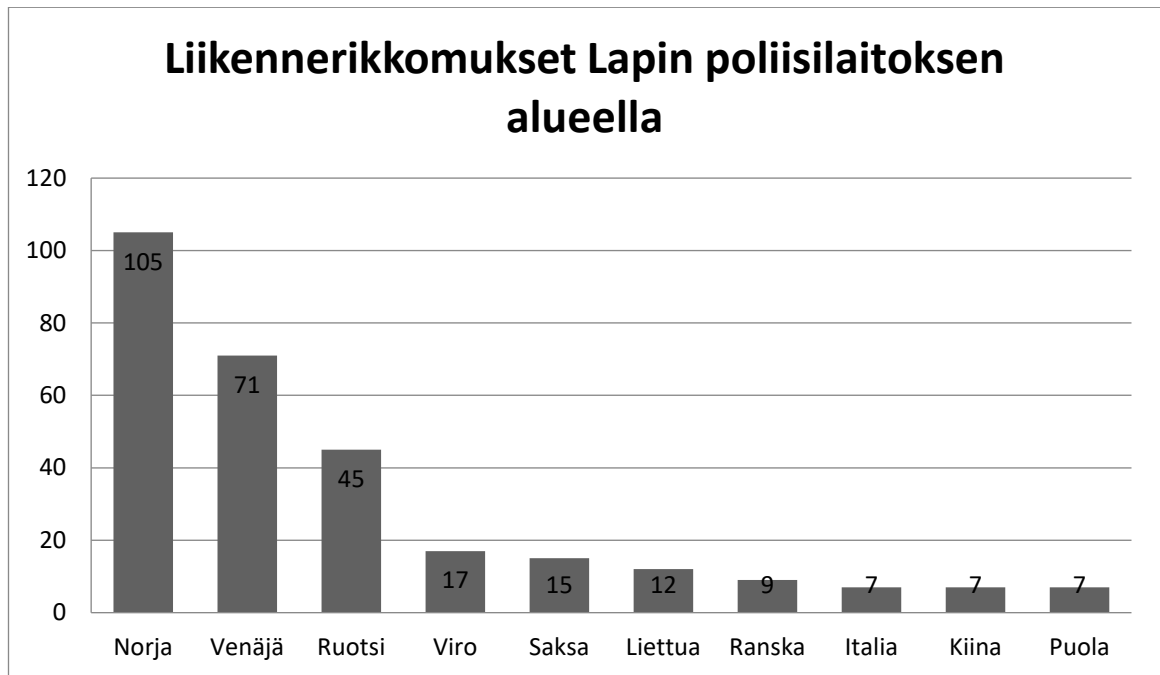
Kuviosta 15 on havaittavissa, että virolaiset ovat selvästi suurin ulkomaalainen kansalaisuusryhmä, jonka kansalaisia epäillään eniten liikenne rikkomuksista. Virolaisten osuus kaikista ulkomaalaisista liikenne rikkomuksista epäillyistä on 39,09 % Helsingin poliisilaitoksen alueella vuonna 2017. Venäjän kansalaisilla sama osuus on selvästi pienempi, ollen ainoastaan 8,89 %.

Kuvio 16. Kymmenen lukumäärällisesti suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää, joita epäillään liikennerikoksista Helsingin poliisilaitoksen alueella vuonna 2017 (PolStat 2018).

Kuviosta 16 on havaittavissa vielä selkeämpi ero kuin kuviossa 15, virolaisten ja muiden kansalaisuuksien välillä liikennerikoksissa, joissa epäilty on ulkomaalainen. Virolaisten prosentuaalinen osuus kaikista liikennerikoksista, joissa epäilty on ulkomaalainen, on 49,14 % ja kaikista liikennerikoksista Helsingin poliisilaitoksen alueella, joissa epäilty on tiedossa, virolaisten osuus on 10,24 %. Eli joka kymmenes liikennerikoksesta epäilty Helsingin poliisilaitoksen alueella vuonna 2017 on virolainen.

Kuvioissa 15 ja 16 esiintyvät kansalaisuusryhmät ovat hyvin pitkälti samat. Ainoat eroavaisuudet ovat ruotsi ja turkki. Kuviossa 15, jossa ilmenee eniten liikennerikkomuksista epäillyt kansalaisuusryhmät, on ruotsi yhdeksäntenä ja kuviossa 16 ruotsia ei ole ollenkaan. Kuviossa 16, jossa ilmenee eniten liikennerikoksista epäillyt kansalaisuusryhmät, on turkki kahdeksantena ja kuviossa 15 turkkia ei ole ollenkaan. Irakilaisten sijoittuminen korkealle kuviossa 16 voi osaltaan selittyä sillä, ettei Irak kuulunut vuonna 2017 Genewen ja Wienin tieliikennesopimusmaihin. Käsittelin asiaa opinnäytetyössäni sivuilla 21 ja 22.

Kuvio 17. Kymmenen suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää, joita epäillään liikenne rikkomuksista Lapin poliisilaitoksen alueella vuonna 2017 (PolStat 2018).

Kuviosta 17 on havaittavissa, että suurimmat kansallisuusryhmät tilastossa ovat maat, joilla on yhteistä maarajaa Suomen kanssa Lapissa. Prosentuaalisesti norjalaisten osuus kaikista liikenne rikkomuksista, joissa epäilty on ulkomaalainen, on 28,23 % ja venäläisten vastaava osuus on 19,09 %. Kaikista liikenne rikkomuksista Lapin poliisilaitoksen alueella, joissa epäilty on tiedossa, norjalaisten osuus on 1,07 %, eli hyvin pieni.

Kuvio 18. Kymmenen lukumäärällisesti suurinta ulkomaalaista kansalaisuusryhmää, joita epäillään liikenne rikoksista Lapin poliisilaitoksen alueella vuonna 2017 (PolStat 2018).

Kuviosta 18 on havaittavissa samanlainen suuntaus kuin liikenne rikkomuksissa. Naapurimaiden kansalaiset ovat eniten edustettuina tilastossa, joka mittaa liikenne rikoksia Lapin poliisilaitoksen alueella. Kuvioita 18 ja 19 verrattaessa on havaittavissa, että ruotsi ja venäjä ovat vaihtaneet paikkaa, ruotsin ollessa nyt toisena eniten liikenne rikoksista epäiltyjä mitaavassa pylväsdiagrammissa. Norjalaisten prosentuaalinen osuus kaikista liikenne rikoksista Lapin poliisilaitoksen alueella vuonna 2017, joissa epäiltynä on ulkomaalainen, on 27,78 % ja ruotsalaisten vastaava osuus on 14,20 %.

Kuvioita 17 ja 18 verrattaessa huomataan, että kansalaisuusryhmissä on erona kaksi maata. Kuviossa 17, josta ilmenee kymmenen eniten liikenne rikkomuksista epäiltyä kansalaisuusryhmää, on ranska ja puola, joita ei ole kuviossa 18. Kuviossa 18, josta ilmenee kymmenen eniten liikenne rikoksista epäiltyä kansalaisuusryhmää, on espanja ja irak, joita ei ole kuviossa 17. Osaltaan Kiinan ja Irakin sijoittumista kuvioon 18 voi selittää niiden kuulumattomuus vuonna 2017 Genewen ja Wienin tieliikennesopimusmaihin, jota käsitteletin opinnäytetyössäni sivuilla 21 ja 22.

5 PRODUKTIN TUOTTAMINEN

5.1 Tiedon kerääminen

Toiminnallisen opinnäytetyön produktin materiaalin etsimisen aloitin jo opinnäytetyön aiheetta suunnitellessa. Etsin poliisin intra-verkosta Sinetistä tietoa, onko poliisilla olemassa jo jonkinlaista sanakirjaa. Löysin sieltä kaksi erilaista sanakirjaa, joista toisessa on sanastoa kahdellatoista eri kielellä. Kyseinen sanakirja on kahden opiskelijan lopputyönään vuonna 2010 tekemä. Tekijät ovat apunaan käyttäneet 11 tulkkia ja sanakirjassa on erilaisia poliisin fraaseja ja lauseita seuraavilla kielillä: arabia, espanja, hindi, persia, kiina, kurdi, ranska, romania, somali, thai, venäjä ja viro. (Liukas & Salenius, Poliisin kieliopas 2010) Sanakirjassa on kieliä, joiden puhuminen on taitamattomalle mahdotonta, joten sanakirjasta pystyy näyttämään asiakkaalle kirjoitetun muodon lauseista. Sanakirja löytyy Sinetistä muutaman klikkauksen takaa ja se on ladattavissa PDF-tiedostona. Sanakirjaa itsessään en ole käyttänyt työtehtävillä, koska en ole aikaisemmin tiennyt sen olemassa olosta.

Toinen sanakirja, jonka löysin Intranetistä, on kielitulkki. Kielitulkissa on liikennesanastoa hyvin monipuolisesti sekä erilaisia ajoneuvon osia käännettynä ja se sopii hyvin raskaan liikenteen valvontaan. Kielitulkissa on sanastoa käännetty viidelle eri kielellä, jotka ovat: ruotsi, venäjä, viro, englanti ja saksa. (Kielitulkki) Nämä kyseiset kielet ovat varmasti yleisimmät kielet, joihin poliisi törmää tehtävillään. Sanakirja on helposti tulostettavassa muodossa ja siitä on helppo katsoa numeroitu suomenkielinen sana ja sille käänös. Kyseisestä sanakirjasta kuulin ensimmäisen kerran opinnäytetyöseminaarissa ohjaajaltani, joten en ole sitä käyttänyt työtehtävillä, mutta uskon sen olevan hyödyksi erityisesti raskaan liikenteen valvonnassa.

Sinetistä löytyy myös käännökset asianosaisille ja todistajille ilmoitettavista asioista. Asiakirjat ovat tuttuja suomeksi kaikille poliiseille ja varsinkin epäillylle ilmoitettavat asiat ovat tärkeitä myös liikenteenvalvonnassa, jos joudutaan suorittamaan suppeaa esitutkintaa sakon kiistämisestä jälkeen. Käännökset ovat seuraaville kielille: espanja, saame, viro, arabia, bulgaria, dari, latvia, liettua, puola, ranska, romania, somali, sorani, thai, turkki ja venäjä. Lomakkeet ovat helposti tulostettavissa Sinetistä. (Poliisihallitus 2017) Näitä käännöksiä olen käyttänyt kuulustelutilanteissa ja kokenut ne toimiviksi. Lisäksi ne ovat Poliisihallituksen virallisia käännöksiä, joten uskon niiden olevan oikein käännettyjä.

Lisäksi harjoittelun aikana olen oppinut käyttämään muutamia sivustoja ja sovelluksia, joista on ollut apua työtehtävillä. Tätä voisi sanoa osaksi "hiljaista tietoa", jota siirtyy työkavereilta ajan kuluessa omaan käyttöön. Päädyin ottamaan myös näitä verkkosivuja ja sovelluksia mukaan opinnäytetyön lopputuotokseen.

Virolla on julkinen ajoneuvorekisteri, joka on kaikkien saatavilla. Rekisteristä löytyy ajoneuvon rekisterinumerolla tai valmistenumeraalla auton omistajuus-, katsastus- ja vakuutus-tiedot. (Eteenindus 2019) Poliisilla on käytössä Eucaris-järjestelmä, joka nykyään toimii myös ajoneuvotietokoneessa ja josta on saatavissa kattavammin auton rekisteritietoja. Kaikilla poliisimiehillä ei ole käyttöoikeuksia Eucaris-järjestelmään ja joskus ajoneuvotietokoneen verkkoyhteydessä on ongelmia, jolloin virolaisten ajoneuvon kohdalla tietoja pystyy hakemaan Viron julkisesta ajoneuvorekisteristä. Eteenindus-verkkosivua olen käyttänyt työtehtävillä esimerkiksi omistajuustietojen selvittämiseen. Verkkosivulla on mahdollista vaihtaa kieli englanniksi tai venäjäksi, mikä helpottaa toimista.

Toinen hyödyllinen verkkosivusto on Suomen Ulkoministeriön nettisivu, jossa listataan vaadittavia matkustusasiakirjoja. Sieltä näkee maan nimeä klikkaamalla, mitä asiakirjoja tämän maan kansalainen tarvitsee oleskellessaan Suomessa. (Ulkoministeriö 17.4.2019) Harva muistaa ulkoa millä mailla on viisumivapaus ja verkkosivulta on helppo tarkastaa ulkomalaisen maassaolon vaatimukset.

Työelämässä tutustuin kahteen mobiilisovellukseen. Toinen on Ruotsin ajoneuvorekisteri, josta voi tarkistaa, onko ajoneuvo anastettu, onko se poistettu liikennekäytöstä tai milloin se on katsastettu viimeksi. Ruotsin julkisesta ajoneuvorekisteristä ei kuitenkaan näe omistajuustietoja niin kuin Viron julkisesta ajoneuvorekisteristä. Ruotsin ajoneuvorekisteri-sovelluksesta näkee myös auton valmistenumeron, jota voi verrata rekisteritunnukseen. Sovellus ei vaadi rekisteröitymistä ja se on saatavilla sekä Android- että IOS-järjestelmälle (Google, 2019). Eucaris-järjestelmästä on saatavilla kattavammin tietoja ajoneuvosta. Mutta verkkoyhteyksissä tai käyttöoikeuksissa olevien ongelmien sattuessa kohdalla sovelluksen avulla on saatavissa ainakin joitain tietoja ruotsalaisista ajoneuvoista. Sovellusta en ole käyttänyt työtehtävillä, koska sain sovelluksen tietooni vasta harjoittelun rikostorjunnan aikana.

Toinen sovellus on nimeltään ReadID ja sen avulla pystyy nopeasti tarkastamaan, onko passi tai henkilökortti aito. Sovellus käyttää puhelimen NFC-toimintoa, jonka avulla se lukee passin tai henkilökortin sirun. Puhelimen näytölle tulee passin tai henkilökortin haltijan kuva,

jota voi verrata passissa tai henkilökortissa olevaan kuvaan. Sovelluksen kehittäjän InnoValorin verkkosivujen mukaan sovellus on käytössä eri pankeissa sekä Alankomaiden poliisille (InnoValor, ReadID-verkkosivu). Sovellusta en ole työtehtävillä käyttänyt, mutta oman passin olen sovellukselle kokeilun vuoksi lukenut. Ensimmäisellä kerralla sovelluksen käyttöönotto on hieman hidasta, mutta sen käyttämisen opin ainakin itse nopeasti.

Poliisin käyttämät tulkkauspalvelut ovat kilpailutuksen kautta valitut. Tulkkauspalvelujen suhteen on käytössä ranking-malli, jolloin ensisijaisesti pitää käyttää ensimmäiseksi sijoitettua palvelua. Poliisihallinnon intranetistä löytyy tulkkauspalveluiden yhteystiedot. Tulkkauspalvelut ovat jaettu etä- ja läsnäolotulkkaukseen. Etätulkkauspalvelun toimittajat ovat samat koko Suomessa, mutta läsnäolotulkkauksen toimittajat vaihtelevat eri alueilla. (Sinetti, 2019) Tulkkauspalveluita käytin runsaasti työharjoittelun aikana. Tulkkauspalvelujen oikeellisuudesta en voi sanoa tulkattavia kieliä taitamattomana mitään.

Näiden sanakirjojen, tulkkauspalveluiden, verkkosivujen ja sovellusten pohjalta lähdin suunnittelemaan produktin ulkoasua. Materiaalia oli löytynyt mielestäni pieneen oppaaseen riittävästi ja oppaan myötä ne tulisivat helposti löydettäviksi ja saataville.

5.2 Produktin ulkoasu ja käytettävyys

Lopputuotoksen ulkoasua lähdin suunnittelemaan omien mieltymysten mukaan. Työelämässä poliisin kenttähaalarin taskussa saattaa olla paljonkin erilaista omaisuutta jatkuvasti mukana. En halunnut tehdä oppaasta liian isoa, jotta sitä tulisi myös kannettua mukana. Päädyin tekemään oppaasta A4-kokoisen, joka taitettaisiin keskeltä.

En ehtinyt saamaan opinnäytetyöprosessin aikana käyttökokemuksia, joten produktin käytökelpoisuus selviää tulevaisuudessa. Se on varmaa, että tulostettu paperiarkki tulee päällystää esimerkiksi kontaktimuovilla sen kestävyuden takaamiseksi. Tietysti yksittäisen paperiarkin tulostaminen ei ole hirveä vaiva tai vie paljoa paperia.

5.3 Produktin koostaminen

Produktista todennäköisesti useimmin tarvittavaa tietoa tulee olemaan tulkkauspalvelujen yhteystiedot, joten ne päätin kirjoittaa oppaaseen ensimmäiseksi. Oppaaseen tuli ranking-

järjestyksessä seitsemän materiaalihallinnon ohjeista löytyvää etätulkkaukspalvelua yhteystietoineen. Tulkkaukspalvelut tulivat oppaaseen jokainen omalle rivilleen ja nimen perään puhelinnumero.

Seuraavaksi produktiin kirjasin poliisin intranet Sinetistä löytyvät sanakirjat ja käännökset. Näihin lisäsin polun, mitä pitkin klikkaamalla löytyy kyseessä oleva asia. Sen perään kirjoitin pienen kuvauksen, mitä kieliä sanakirjat tai käännökset kattavat ja mitä se sisältää.

Toiselle sivulle kirjoitin käytännöllisiksi havaitsemani kaksi verkkosivua ja kaksi sovellusta. Verkkosivujen nimiin sisällytin hyperlinkit, jotta ne ovat tarvittaessa nopeasti avattavissa. Verkkosivujen ja sovellusten alle kirjoitin kuvauksen, mitä sivulta tai sovelluksesta löytää.

Muotoilin produktin kahdelle palstalle poikittain käännetyllä A4-arkille. Toiselle poikittain käännetyllä A4-arkille tein produktille kansilehden. Muutaman koetulostuksen jälkeen huomasin, että tulostusasetuksia tulee muuttaa niin, että valitsee tulostuksen molemmille puolille ja tulostus käännetään lyhyen sivun yli.

Koetin myös muuttaa asiakirjan väriä, mutta kaikkialla ei ole saatavilla värillistä tulostusta, joten sen vaihtoehdon hylkäsin. Tekstin fonttikooksi valitsin tarpeeksi suuren, mutta kuitenkin sellaisen, joka mahtuu yhdelle poikittain käännetylle A4-arkille.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli luoda lopputuotoksena käytännöllinen opas siihen, mistä löytää apua kielellisesti haastavissa tilanteissa. Mielestäni pääsin tavoitteeseeni tuotoksen tarkoituksen osalta. Opas ei ole kattava, mutta omasta mielestä se helpottaa Sinetistä löytyvän materiaalin löytämistä. Opinnäytetyötäni viimeistellessäni törmäsin Sinetissä uutiseen, että Interpolin kääntäjäsovellukseen oli lisätty suomen kieli. Sovelluksella pystyy kääntämään suomen kieltä Interpolin virallisille kielille, jotka ovat: englantia, ranska, espanja ja arabia. En lähtenyt sitä enää lisäämään produktiini, mutta se löytyy TUVE-selaimen etusivulta.

Oppaan käyttökokemuksia en ehtinyt saamaan kentällä toimivilta poliisimiehiltä, joten käytettävyys selvinnee tulevaisuudessa. Oppaan laadun ja tarpeellisuuden selvittämiseksi olisi tarvinnut saada kokemuksia kentältä. Julkaisun jälkeen opas olisi hyvä saada helposti saataville kaikille poliiseille, mutta en tiedä onko se mahdollista ja hukkuisiko se vain Sinetin syövereihin. En tiedä onko oppaan tarkoitukseen päästy, jos opas on yhtä haastavasti löydettävissä kuin sen sisältämä materiaali.

Erilaisia tilastoja löysin kattavasti ja niiden tutkiminen osoittautui mielenkiintoiseksi. Tilastojen perusteella aiheesta voisi tehdä jatkotutkimuksia kvantitatiivisia menetelmiä käyttäen. Esimerkiksi hyviä aiheita voisi olla, että onko tilastoissa tapahtunut muutoksia vuosien varrella. Tai voisi syventyä tarkemmin esimerkiksi rattijuopumuksista epäiltyihin ja tutkia onko eroja ulkomaalaisten ja suomalaisten välillä rattijuopumusten tyypeissä. Lisäksi, jos olisi mahdollista saada tilastoja suomalaisten ja ulkomaalaisten kuljettajien määrästä, niin voisi olla mahdollista vertailla eri kansalaisuuksien syyllistymistä erilaisiin liikennerikoksiin.

Oma työskentely opinnäytetyön parissa oli kaksijakoista. Alkuun oli hankala päästä ja aiheen tarkentuminen tuotti päänvaivaa. Olin hakenut heti prosessin alettua PolStat-järjestelmästä tilastoja, mutta sen jälkeen meni kaksi kuukautta ennen projektin jatkamista. Harjoittelun lopun lähestyessä aloin tehdä työtä etsimällä lähdemateriaaleja ja tutustumalla niihin. Tuon jälkeen tuntui helpolta aloittaa kirjoitustyö ja se etenikin vauhdilla aina vapaa- ja lomapäivinä. Toisessa opinnäytetyöseminaarissa sain lopulliset suuntaviivat työlle ja pian se olikin valmis palautettavaksi.

Tämä oli minulle ensimmäinen laajempi kirjallinen työ ja sen tekeminen tuntui aluksi todella haastavalta. Matkalla innostuin tutkimaan ja analysoimaan taulukoita, joten jos tulevaisuudessa teen jonkin vastaavan työn, tulee se todennäköisesti olemaan jonkinlainen kvantitatiivinen tilastokatsaus. Lopputulokseen voisin olla tyytyväisempi, mutta tähän tällä kertaa rahat riittivät.

LÄHTEET

Ajokorttilaki 386/2011

Björk, Pekka 2017: Ulkomaalaisvalvonta, luentomateriaali, Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere, viitattu 3.4.2019

Da Silva Goncalves, Kalle 2016: Poliisin toimivaltuuksia rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaan, Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö, Tampere

Google, 2019: Play-kauppa, REG. Luettavissa: <https://play.google.com/store/apps/details?id=se.fmckl.regnr&hl=fi>, viitattu 17.4.2019

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2018: Ulkomaalaiset Lapissa, Powerpoint -esitys. Luettavissa: https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/15635979/lapely_Ulkomaalaiset_Lapissa.pptx/3ae0e99c-63b4-4fdb-b54c-6cb5c5c0930a, viitattu 17.4.2019

Esitutkintalaki 805/2011

Ethnologue, russian. Luettavissa: <http://www.ethnologue.com/21/language/rus/>, viitattu: 17.4.2019

Euroopan unionin perusoikeusvirasto 2016: Kohti tehokkaampaa poliisitoimintaa. Syrjivä etninen profilointi sen tausta ja ehkäiseminen: Opas, Luxemburg.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997, Tutki ja kirjoita, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki

Hakala, Juha T. 2004: Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille, Gaudeamus, Helsinki

Halttunen, Johanna 2016: Kielelliset oikeudet osana oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä esitutkintavaiheessa. Itä-Suomen yliopisto, Pro Gradu -tutkielma

HE 80/2000 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle menettämisseuraamuksia koskevan lain säädännön uudistamiseksi

Heikkilä, Tarja 2014: Tilastollinen tutkimus, Edita, Helsinki

Helsingin kaupungin tilastokeskus, 2019: Ulkomaalaistaustaiset Helsingissä vuonna 2017, luettavissa: <https://ulkomaalaistaustaiset helsingissa.fi/fi/ulkkansalaiset>, viitattu 17.4.2019

InnoValor, 2019: ReadID -verkkosivusto. Luettavissa: <https://readid.com/product>, viitattu 17.4.2019

Kielilaki 423/2003

Kielitulkki. Poliisihallinnon intranet Sinetti. Sisäinen lähde, luettavissa: <https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/poliisitoiminta/liikenne/Sivut/Kielitulkki.aspx>, viitattu 23.4.2019

KKO 2005:75

Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 754/2010

Liukas, Sami & Salenius, Frank, 2010: Poliisin kieliopas. Poliisihallinnon intranet Sinetti. Sisäinen lähde, luettavissa: <https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/tyokalut/kaannokset/Sivut/Poliisin-kieliopas.aspx>, viitattu 23.4.2019

Maanteemat, 2019: E-teenindus. Luettavissa: <https://eteenindus.mnt.ee/main.jsf>, viitattu 17.4.2019

Myllylä, Markku & Salonen, Kari 2016: Poliisiammattikorkeakoulu ja kehittämistyö. Artikkelikokoomateoksessa: Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2016 – Vesa Muttilainen & Pauliina Potila (toim.). Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere

Pakkokeinolaki 806/2011

Poliisihallitus, 2015: Ulkomaalaisvalvonta POL-2015-8376

Poliisihallitus, 2017: Liikenne-rikostutkintaohje POL-2016-9316

Poliisihallitus, 2017: Ilmoitukset asianosaisille, käännökset. Poliisihallinnon intraverkko Sinetti. Sisäinen lähde, luettavissa: <https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/poliisitoiminta/rito/Sivut/Rikostorjunnan-ohjaavat-kirjeet.aspx>, viitattu 23.4.2019

Poliisihallitus, 2018: Vieraskielinen kääntäminen ja tulkkaus esitutkinnassa ja pakkokeinoja käytettäessä POL-2016-15418

Poliisilaki 872/2011

Poliisin materiaalihallinto MAHTI, poliisin tulkkauspalvelut. Poliisin intranet Sinetti. Sisäinen lähde, luettavissa: https://neukkari.poliisi.fi/poliisi2/make/_layouts/15/start.aspx#/SitePages/Tulkkauspalvelut.aspx, viitattu 23.4.2019

Poliisin tulostietojärjestelmä

Poliisin verkkosivut, liikenneturvallisuus. Luettavissa: <https://www.poliisi.fi/liikenneturvallisuus>, viitattu 3.4.2019

Poliisin verkkosivut, nopeusvalvonta. Luettavissa: <https://www.poliisi.fi/liikenneturvallisuus/nopeusvalvonta>, viitattu 3.4.2019

Poliisin verkkosivut, päihteiden käytön valvonta. Luettavissa: <https://www.poliisi.fi/liikenneturvallisuus/paihteiden-kayton-valvonta>, viitattu 3.4.2019

Port of Helsinki, 2018: Helsingin satamien liikennetilastot. Luettavissa: <https://www.portofhelsinki.fi/sites/default/files/attachments/12%20TILASTO%20tammi-jouluku%202017.pdf>, viitattu 17.4.2019

Rajavartiolaitos, 2018: Tilinpäätös ja toimintakertomus 2017. Luettavissa: https://www.raja.fi/download/75258_Tilinpaaotos_2017.pdf?ee189e8b29a2d688, viitattu 17.4.2019

Rajavartiolaitos, 2019: Tilastoja Lapin rajavartioston toiminnasta, Lapin itärajan rajanylityspaikkojen rajanylitykset 2013-2019. Luettavissa: https://www.raja.fi/download/77003_6_Lapin_itaraja_tammi_2019.pdf?58a779a3a98ad688, viitattu 17.4.2019

Rantaeskola, Satu & Halme, Kimmo & Kortessalmi, Leo & Lönnroth, Kaarle & Parviainen, Johanna & Saukoniemi, Teemu & Springare, Sanna, 2014: Esitutkinlaki – kommentaari, Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat, Tampere

Rikoslaki 39/1889

Salonen, Kari 2013: Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Puheenvuoroja 72. Turun ammattikorkeakoulu, Turku

Tieliikennelaki 267/1981

Tilastokeskus, 2018: Majoitustilasto, Ulkomaiset yöpymiset ja niiden vuosimuutos kaikissa majoitusliikkeissä vuonna 2017. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/matk/2017/matk_2017_2018-04-19_tau_007.fi.html, viitattu: 17.4.2019

Tilastokeskus, 2019: Maahanmuuttajataustainen väestö kunnittain vuonna 2017, luettavissa: http://pxnet2.stat.fi/explorer/Maahanmuuttajat_2017/kuntakartta.html, viitattu 17.4.2019

Tilastokeskus, 2019: Maahanmuuttajataustainen väestö maakunnittain vuonna 2017, luettavissa: http://pxnet2.stat.fi/explorer/Maahanmuuttajat_2017/maakuntakartta.html, viitattu 17.4.2019

Tilastokeskus, 2019: Maahanmuuttajat väestössä vuonna 2017, luettavissa: <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html>, viitattu 12.3.2019

Tolvanen, Matti 2018: Tieliikenteen käsikirja 2018, Edita, Helsinki

Traficom, 2019: Ulkomaalaisen ajokortin kelpoisuus Suomessa, luettavissa: <https://ajokortti-info.fi/perustieto-ajokortista/ulkomaalaisen-ajokortin-kelpoisuus-suomessa>, viitattu 13.3.2019

Ulkoministeriö, 2019: Viisumin tarve ja Suomen hyväksymät matkustusasiakirjat. Luettavissa: <https://um.fi/viisumin-tarve-ja-suomen-hyvaksymat-matkustusasiakirjat>, viitattu 17.4.2019

Valtioneuvoston asetus Poliisiammattikorkeakoulusta 282/2014

Valtioneuvoston asetus poliisin hallinnosta 158/1996

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003: Toiminnallinen opinnäytetyö, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki

LIITTEET

Liite 1. Opas siitä, mistä löytää apua kielellisesti haastavissa tilanteissa.

Tulostusohje: Tulosta kaksipuoleisena ja valitse: käänä lyhyen sivun yli

**Apua kielellisesti haastaviin
tilanteisiin ja ulkomaalaisen
kohtaamiseen**

Antti Kallioinen AMK20171B

Etätulkkauspalvelut

- Semantix: 010 346 7520
- Hero Tolk: 010 422 5511
- Monetra: 08 5584 1856
- Suomen Ammattitulkkit: virka-aika: 050 0188 050 / 010 3277 060
24/7: 050 325 4183
- Polaris: 044 7700 700
- Oulan tulkkauspalvelut: 020 755 8755
- Konjunkturi: 0400 265 588 / 045 6688 113

Sinetistä löytyviä sanakirjoja

Poliisin kieliopas: Sinetti -> Valtakunnallinen sisältö -> käännökset ja tulkkaukset -> Poliisin kieliopas

Sisältää perus poliisisanastoa 12 eri kielellä: arabia, espanja, hindi, persia/farsi, mandariinikiina, kurdi, ranska, romania, somali, thai, venäjä ja viro

Kielitulkki: Sinetti -> Valtakunnallinen sisältö -> Poliisitoiminta -> Liikenne -> Kielitulkki

Sisältää liikennesanastoa ja tavallisimpia fraaseja seuraavilla kielillä: ruotsi, englanti, saksa, venäjä ja viro

Ilmoitukset asianosaisille: Sinetti -> Valtakunnallinen sisältö -> Käännökset ja tulkkaukset -> Esitutkintaan liittyvät ilmoitukset asianosaisille ja todistajille -> Ohjaavat kirjeet ja käännökset: Esitutkintaan liittyvät ilmoitukset asianosaisille ja todistajille

Sisältää Kameleonista tuttuja lomakkeita käännettyinä seuraaville kielille: espanja, saame, viro, arabia, bulgaria, dari, latvia, liettua, puola, ranska, romania, somali, sorani, thai, turkki ja venäjä

Hyödyllisiä sovelluksia ja nettisivuja

Viron ajoneuvorekisteri:

<https://eteenindus.mnt.ee/public/soidukTaustakontroll.jsf>

Palvelusta pystyy selvittämään: auton omistajuustiedot, valmistenumeron ja voimassa olevan vakuutus- ja katsastustiedot. Palvelussa pystyy vaihtamaan kieleksi englannin tai venäjän.

Viisumin tarve: <https://um.fi/viisumin-tarve-ja-suomen-hyvaksymat-matkustusasiakirjat>

Sivustolla on listattuna kaikki Suomen tunnustamat maat ja maan nimeä klikkaamalla selviää kyseisen maan kansalaiselta vaadittavat asiakirjat Suomessa oleskeluun.

REG -sovellus: ladattavissa sovelluskaupasta Android- ja IOS-järjestelmille. Sovelluksella näkee tietoja autosta Ruotsin ajoneuvorekisteristä, kuten: valmistenumero, onko poistettu liikennekäytöstä, onko varastettu ja milloin katsastettu. Sovelluksesta ei näe omistajatietoja.

READID -sovellus: ainoastaan Android-järjestelmille, joissa NFC-toiminto. Sovelluksella pystyy tarkistamaan passin tai henkilökortin aitouden. Sovelluksella otetaan kuva passin tai henkilökortin tunnisterivistä ja sen jälkeen passin tai henkilökortin siru luetaan puhelimen nfc-lukijalla. Sovellus näyttää tiedoilla löytyvän kuvan, jota voidaan verrata passissa tai henkilökortissa olevaan kasvokuvaan. Sovellusta käyttää mm. Alankomaiden poliisi.